

Қиёмати суғро ва аломатҳои қиёмати
кубро, қисми нуҳум: Нишонаҳои
Қиёмат, Нишонаҳое, ки воқеъ шудаанд
القيامة الصغرى وعلامات القيامة الكبرى، القسم التاسع:
أشراط الساعة، علامات الساعة التي وقعت

< Тоҷикӣ - Tajik - الطاجيكية >



Таълиф: Д. Умар Сулаймон Ашқар

تأليف: عمر سليمان الأشقر



Таҳия: Мусъаб Ҳамза

ترجمة: مصعب حمزة



Қиёмати суғро ва аломатҳои қиёмати кубро, қисми нухум

Боби дувум: Нишонаҳои Қиёмат

Фасли дувум : Нишонаҳое, ки воқеъ шудаанд

Манзур аз ин нишонаҳо, нишонаҳое ҳастанд, ки ба вуқӯъ пайвастанд ва ба поён расидаанд ва бори дигар ҳам такрор намешаванд. Албатта ин гуна нишонаҳо фаровонанд. Мо дар инҷо ба бархе аз онҳо ишора мекунем.

Мабҳаси аввал: Биъсат ва вафоти Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод).

Аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат биъсат ва вафоти Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мебошад. Дар ҳадиси Имом Бухорӣ ва Имом Муслим аз ҳазрати Саҳл ибни Саъд (р) чунин нақл шудааст: Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ро дидам, ки ба дароз намудани ду ангушт, вусто ва субоба, фармуд: Ман ва қиёмат, яъне биъсати ман ва қиёмат монанди ин ду ангушт ба ҳам наздик ҳастанд.

Ва дар ривояти дигаре омадааст:

(بُعِثْتُ وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ)

“Ман ва қиёмат чунин фиристода шудаем. Онҳо бо ду ангушти мазкур дар ҳоле, ки онҳоро дароз карда буд, ишора мекард” (Ҷомеул-усул: 10\384)

Дар Бухорӣ ва Муслим ва Сунани Тирмизӣ аз ҳазрати Анас ибни Молик чунин нақл шудааст:

(بُعِثْتُ أَنَا وَالسَّاعَةُ كَهَاتَيْنِ، كَفَضَّلَ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى وَضَمَّ بِالسَّبَابَةِ وَالْوَسْطَى)

“Фосилаи замони қиёмат ва омадани ман монанди фосила ва бузургии ин ду ангушт ба ҳам аст, онгоҳ ангушти сабоба ва вусторо бо ҳам мечаспонид” (Ҷомеул-усул: 10\384)

Дар китобҳои сират омадааст, ки яҳуд дар бораи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мегуфтанд биъсати Муҳаммад ва вуқӯи қиёмат бо ҳам ҳастанд.

Мабҳаси дуввум: Пора шудани моҳ

Ҳамаи уламо иттифоқ доранд, ки моҳ дар замони Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ду тақсим шудааст ва иншиқоқи моҳ аз ҷумлаи муъҷизаҳои бузург ва бошукӯҳи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) аст. (Тафсири Ибни Касир 6\469)

Қуръон дар ин бора бо сароҳат мефармояд:

﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ۗ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ﴾ [القمر: ١، ٢]

“Қиёмат ҳарчи зудтар фаро мерасад, ва (дар он) моҳ ба ду ним мегардад. Агар мушрикони муъҷизаи бузургро бубинанд аз он рӯйгардон мегарданд (ва ба он имон намеоваранд) ва мегӯянд: ҷодӯи гузаро ва нопойдоре аст”.

(Сураи Қамар: ояти 1-2)

Имом Нававӣ ба нақл аз Қозӣ Аёз мефармояд: Ду тика шудани моҳ яке аз муъҷизаҳои муҳим ва асосии Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) аст. Ҷамъи фаровоне аз саҳобатгон иншиқоқи моҳро ривоят кардаанд, илова бар ин оят ва сиёқаш дар ин хусус бисёр равшан ва возеҳ ҳастанд. Заҷҷоҷ мегӯяд: Баъзе аз мубтадиъин ва муҳолифини уммати исломӣ ба хотири қурӣ ва зулмати қалб мункири он ҳастанд. Албатта ақл дар ин бора ҳақи суҳан гуфтанд ва изҳори назар надорад, чун моҳ махлуқ ва офаридаи Худованд аст ва Худо бино ба ирода ва машияти худ дар он тасарруф мекунад, ҳамон гуна, ки дар қиёмат ду ҳолат, фано ва таквирро бар ин махлуқи маъмур ҷорӣ месозад. (Нававӣ шарҳи Муслим: 17\143)

Аллома ибни Касир аҳодиси марбут ба иншиқоқи моҳро дар тафсири сураи Қамар нақл карда мегӯяд: Аҳодиси иншиқоқ фаровон ва саҳеҳ ҳастанд. Имом Муслим ҳам дар саҳеҳаш онҳоро зикр кардааст, яке аз онҳо ҳадиси Анас (р) аст, ки мегӯяд: Аҳли Макка аз Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хостанд то муъҷизаеро ба онон нишон диҳад, Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ду бор иншиқоқи моҳро ба онҳо нишон дод. (Саҳеҳи Муслим, боби иншиқоқи қамар: 4\2159, шумораи: 2802)

Аз ҷумлаи ин аҳодис, ҳадиси Абдуллоҳ ибни Масъуд (р) аст, ки мефармояд: Моҳ дар замони Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба ду бахш тақсим шуд. Дар ривояти дигар аз Ибни Масъуд нақл шудааст:

(بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَمِنَى إِذَا انْفَلَقَ الْقَمَرُ فِلْقَتَيْنِ فَكَانَتْ فِلْقَةٌ وَرَاءَ الْجَبَلِ وَفِلْقَةٌ دُونَهُ فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْهَدُوا)

“Мо ҳамроҳи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар Мина будем, моҳ бар асари муъҷизаи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба ду бахш тақсим шуд, қисмате аз он дар пушти кӯҳ ва қисмати дигар дар минтақаи поёнтар қарор гирифт, Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хитоб ба мо фармуд: шоҳид ва гувоҳ бошед” (Муслим боби “иншиқоқи қамар” 4\2159, шумораи: 2800)

Мабҳаси саввум

Оташи Ҳичоз, ки гардани шутурҳои Бусоро равшан кард.

Аз ҳазрати Абухурайра (р) ривоят шудааст, ки Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ تُضِيءُ أَعْنَاقَ الْإِبِلِ بِبُصْرَى)

“Қиёмат барпо намешавад то онки оташе аз сарзамини Ҳичоз, ки гардани шутурҳо дар Бусро аз он равшан мешаванд, шуълавар нашавад..” (Бухорӣ китоби “алфитан” боби “хуруҷи нор”. Фатҳул-борӣ 13\78 ва Муслим дар саҳеҳаш китоби “алфитан” боби “ло тақумус-соъа ҳатто таҳруҷа нор мин арзил-ҳичоз” шумораи (2902) (4\2227). Бусро

ҳамон гуна, ки Нававӣ мефармояд: Шаҳре аст маъруф ба Шом, шаҳре аст миёни Ҳаррон ва Димишқ. (18\30) тарихнависон мегӯянд: Бино бар ҳадиси Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) оташе гардани шутурҳои Бусроро равшан сохт, ба гунае минтақаро равшан кард, ки толибилмон дар равшании он мутолеа мекарданд)

Ин нишонаи бисёр бузурге, ки Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи он сухан гуфтааст ва хабар додааст, дар оянда рух медиҳад, дар соли 654 ҳиҷрӣ қамарӣ бо ҳамон сурати мазкур дар ҳадис ба вуқӯъ пайваст.

Аллома Ибни Касир аз ин оташ сухан ба миён оварда мегӯяд: Дар ҳамин сол оташе аз Ҳиҷоз зоҳир шуд, ки гардани шутурҳои Бусроро равшан сохт. Ҳамон гуна, ки дар ҳадиси мутафакқун алайҳ хабари он бар забони Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод)-и ростгӯ баён шуда буд.

Аллома Шайх Ҳофиз Шаҳобуддин Абушомай Макдиси дар китобаш “Аззайл ва шарҳиҳи” ба тафсил дар ин бора сухан гуфта аз китобҳои мутааддиде дар мавриди вуқӯи оташ ва хурӯҷи он аз забони шоҳидони айни нақл кардааст. Мо ҳам дар инҷо хулосае аз каломи Абушомай Макдисиро ба хонандагон мерасонем: Номаҳои мутааддиде аз Мадинаи Мунавварра мабнӣ бар зоҳир шудани оташе дар панҷуми ҷимодулохири соли 654 ба Димишқ расидааст ва дар таърихи панҷуми раҷаб дар ҳоле, ки оташ ба ҳолати аввалии худ будааст, китобҳои дар бораи он матолиб навишта шудаанд ва дар таърихи даҳуми шабон ин китобҳо ба дасти мо расидааст. Сипас дар идома мефармояд:

Бисмиллоҳи Раҳмони Раҳим. Дар авалҳои моҳи шабон соли 654 ҳиҷрии қамарӣ номаҳои аз Мадинаи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба Димишқ расидааст, дар ин номаҳо дар бораи як аломати бисёр бузург ва рӯйдоди бисёр муҳим сухан гуфта шудааст ва таъйиди он дар ҳадиси саҳеҳайн аз Абухурайра (р) низ ба сикҳат расидааст. Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Қиёмат барпо намешавад то инки оташе аз сарзамини Ҳиҷоз, ки гардани шутурҳои Бусроро равшан месозад, зухур накунад.

Абушома дар идомаи баҳс мегӯяд: Афроди қобили эътимоде ин ҷараёнро бо чашмҳои худ дида ва ба ман хабар додаанд, ин афрод мегӯянд: Мо шабона дар минтақаи Таймо тавассути он нур ва рӯшноӣ китоб навиштаем: Яке аз шоҳидони айнии ин ҷараён чунин мегӯяд: Дар он шаб мо дар хонаҳои худ будем, ногаҳон фазо чунон нуронӣ шуд, ки гӯё дар хонаи ҳар қадам ҷароғи бузурге равшан шуда ва ҳеҷ гуна гармӣ ва шуълае ҳам надошт, бегумон ин нур нишоне аз нишонаҳои қудрати илоҳӣ аст.

Абушома мегӯяд: Инак дostonро аз забони китобҳои воридшуда баён мекунам:

Дар шаби чоршанбе саввуми ҷимодулохири соли 654 ҳиҷрӣ қамарӣ дар Мадинаи Мунаввара садои ваҳшатноке ба гӯш расид, ба дунболи садо зилзилае, ки замин, деворҳо, сақфҳо, чубҳо ва дарвозаҳоро ба ларза даровард, рух дод ва ин заминларза то рӯзи ҷумъа, панҷи моҳи ҷорӣ бо вақфаҳои кӯтоҳе идома дошт.

Сипас аз тарафи шаҳри Ҳира наздикии Қурайза оташи бузурге зоҳир шуд. Мо аз дохили хонаҳо онро дидем ва чунон ба назар мерасид, ки оташ дар ҷивори мост. Ин оташ бисёр бузург буд, шуълаҳои он ба андозаи се манора баланд шуданд. Селҳое аз оташ ба ҷарён афтод, масили (селроҳа) Шазо масдуд шуд, ҳануз ҳам масдуд аст ва касе онро боз накардааст. Ба Худо савганд гурӯҳе аз мо, ки ба сӯи оташ нигоҳ мекарданд мутаваҷҷеҳ шуданд, ки оташ аз кӯҳҳо сарозер мешавад. Ҳира, ки масири зоирини Ироқ буд, масдуд шуда буд ва оташ то Ҳира расид. Ин гурӯҳ аз тарси инки оташ ба тарафи онҳо биояд, таваққуф карданд ва тарафи машриқ баргаштанд ва аз васати дара шуълаҳо ва кӯҳҳои оташин, ки сангҳоро меҳурд берун меомад. Оре, дар ин оташ намунаҳое аз ончи, ки Худованд дар китоби худ хабар додааст, ба чашм меҳурд:

﴿إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ۖ كَأَنَّهُ جِمَلَتٌ صُفْرٌ﴾ [المسلات: ۳۲، ۳۳]

“Оташе, ки (чунин дуди марғборе аз он бармехезад) оташпораҳое аз худ берун медиҳад, ки ангор кушк (и бузург ва барафроштае) ҳастанд. Оташпораҳое, ки ангор (аз лиҳози ранг ва ҳаракат ва суръат) шутурони зарде ҳастанд”.

(Сураи Мурсалот: ояти 32-33)

Оташ заминро меҳурд. Ин номаро дар панҷуми раҷаби соли 654 навиштам, дар ҳоле, ки аз шиддати оташ чизе коста нашудааст, оташ ба тарафи Ҳира дар Бани Қурайза, ҷое, ки масири корвони ҳоҷиёни ироқӣ буд, баргашт. Тамоми Ҳира ба оташи шуълаваре мубаддал шуда буд. Мо аз дохили хонаҳои худ дар Мадинаи Мунаввара онро монанди шуълаҳое, ки ҳуҷоҷ равшан мекунам, дидем. Аммо маркази оташ кӯҳхое аз оташи сурх буд, сели оташ аз “Қурайза” сарозер мешуд, ҳамвора афзун мегашт ва мардум намедонистанд, ки ин оташ чи саранҷоме дорад ва кораш ба қучо мерасад, аммо ман тавони тавсифи он оташро надорам. Худованд оқибатҳоро неку гардонад.

Абушома мегӯяд: Дар номаи дигаре чунин омадааст:

Дар нахустин ҷумъаи ҷимодулоҳар соли 654 ҳиҷрии қамарӣ дар ҷониби шарқии Мадинаи Мунаввара оташи бузурге дар нимаи рӯз шуълавар шуд, замин такон хурд ва аз дараҳо сели оташ ба ҷараён афтод то инки шуълаҳои оташ ба андозаи кӯҳи Уҳуд забона кашиданд, сипас хомӯш шуд. Соате баъд ба ҷараён афтод ва мо даступохурда шуда будем, аз дастамон коре намеомад, намедонистем чи коре анҷом диҳем, мардум дар он ҳангом истиффоркунон ба сӯи паёмбарашон шитофтанд то аз Худо мадад ҷӯянд. Бегумон ин оташ аломати қиёмат аст.

Абушома мегӯяд: Дар номаи дигар омадааст: Рӯзи душанбеи аввали ҷимодулоҳар соли 654 ҳиҷрии қамарӣ дар Мадина садое монанди садои рағд шунида шуд ва ба муддати дӯ рӯз идома дошт ва дар шаби чаҳоршанбе, саввуми ҳамон моҳ, пас аз садое, ки шунида будем, зилзилаҳое ба вуқӯъ пайваст. Рӯзи ҷумъа панҷуми моҳи мазкур дар минтақаи Ҳира оташе ба андозаи масҷиди Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) шуълавар шуд. Мардуми Мадина бо чашмҳои худ ин оташро диданд, мо онро мушоҳида кардем, зуғолаҳои равшанӣ ба андозаи як сохтмон аз оташ ба берӯн партоб мешуд, айнан он гуна, ки Худованд мефармояд:

﴿إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ﴾ [المسلات: 32]

“Оташе, ки (чунин дуди маргборе аз он бармехезад) оташпораҳое аз худ берун медиҳад, ки ангор кушк (и бузург ва барафроштае ҳастанд. Оташпораҳое, ки ангор (аз лиҳози ранг ва ҳаракат ва суръат) шутуроне зарде ҳастанд”.

(Сураи Мурсалот: ояти 32)

Ин оташ дар маҳале ба номи Аҷиллин рух дод. Рудхонае аз ин оташ ба дарозии чор фарсах ва паҳноии чор мил ба роҳ афтод. Чуқурии оташ баробар ба якуним қади инсон буд, ин рудхона дар болои замин қорӣ шуд, ловаҳо ва кӯҳҳои кучаке аз ин оташ берун меомаданд ва дар болои замин равон мешуданд, монанди саҳрае буд, ки завб (об) мешавад то инки ба сурати сурби гудохта даромад ва вақте, ки мунҷамид шуд сиёҳ гашт ва пеш аз инҷимод сурх буд. Ин оташ сабаб шуд бисёре аз иртиқоби гуноҳ даст бардоранд ва бо анҷоми ибодот ба сӯи Худо мешитофтанд ва ҳокими Мадина аз ситамҳои зиёде, ки бар аҳли Мадина раво дошт, даст бардошт.

Шайх Шаҳобуддин Абушома мегӯяд: Қозии Мадина Шамсуддин ибни Синон ибни Абдулваҳҳоб ибни Нумайлаи Хусайнӣ дар бораи ин оташ ба баъзе асҳобаш чунин навишт: Дар шаби чоршанбе сеюми ҷимодулоҳар дар сеяки охири шаб зилзилаи бузурге, ки ҳамаи моро ваҳшатзада кард, ба вуқӯъ пайваст ва пас ларзаҳои зиёде дар ҳар рӯз то даҳ маротиба идома дошт. Ба Худо савганд рӯзе, ки назди ҳуҷраи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) будем зилзилае шуд, ки минбари Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод)-ро ларзонид. Вақте мо садои оҳани минбари Паёмбари Худоро шунидем, ки тавассути заминларза ларзид, ваҳшатзада шудем, чароғҳои Ҳарамии муттаҳар низ ларзиданд. Зилзила рӯзи ҷумъа дар поёни нисфи аввал тамом шуд. Ин зилзила садое монанди садои раъди шадид ҳамроҳ дошт. Дар рӯзи ҷумъа дар масири Ҳира дар маҳалаи Аҷиллин оташи бузурге ба бузургии Мадина зоҳир шуд. Мо аз ин оташи ғавқулода дучори тарс ва ҳарос шудем, ман ба хонаи ҳокими Мадина рафтам ва бо ӯ суҳбат кардам ва гуфтам: Азоби илоҳӣ моро ихота кардааст, ба сӯи Худо баргард. Амир тамоми ғуломони худро озод кард ва амволи гурӯҳеро пас гардонид. Вақте ин корро анҷом дод хитоб ба ӯ гуфтам: Поён бие то назди ҳарамии Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод)

биравем. Ў поён шуд ва мо ҳама мардуми Мадина ҳатто занон ва кудакон назди равзаи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) шаби шанберо сипарӣ кардем, ҳатто як нафар аз аҳолии Мадина дар хурмозорҳои атрофи Мадина набуд, ки шаби шанберо дар масҷиди набавӣ сипарӣ накунад. Сипас бар асари он зилзила наҳре аз оташ ба ҷараён афтод ва вориди водии Аҷиллин шуд ва роҳро масдуд кард, сипас ба Баҳратулхучоҷ расид, дарёи оташ аст, ки ҷараён дорад, болои он зуғолҳо буд. Ин сели оташ ҷараён дошт то инки дараи Шазоро пушти сар гузошта ва дар он дара бори дигар селе ҷорӣ шуд.

Эй бародар! Савганд ба Худо зиндагии мо имрӯз олуда аст ва тамоми мардуми Мадина тавба кардаанд, ҳеч созу суруре дар он шунида намешавад ва ҳеч шаробе дар он ёфт намешавад. Оташ бо ҷорӣ шудан ва масдуд кардани баъзе роҳҳои Ҳоҷ ва Баҳра тамом шуд, водии оташ ба тарафи мо ҷорӣ шуд ва мо аз он тарсидем, ки мабодо оташ назди мо бирасад. Мардум ҳама ҷамъ шуданд ва тавбакунон шаби ҷумъаро пеши равзаи мубораки Паёмбари Худо гузарониданд. Андаке аз он оташ, ки ба мо наздик буд ба қудрати илоҳӣ хомӯш шуд. Оташ монанди шутурҳои ҳиҷора буд, чунон садое дошт, ки хобро аз ҷашмҳои мо гирифта аз тарсу ҳарос аз хӯрдану нӯшидан ҳам монда будем. Ман аз баёни бузургӣ ва ҳавлнокии он нотавонам.

Аҳолии Янбуъ низ ин оташро дидаанд ва қозии худ Ибни Саъдро барои дидани он даъват кардаанд, Қозӣ ҳам омада ба назди оташ рафтанд, касе наметавонад бузургии онро тавсиф кунад. Дар рӯзи панҷуми моҳи раҷаб мардум дostonро дар ҳоле, ки худ ҳаросон ва оташ дар ҳоли шуълавар буданаш буд навиштаанд. Моҳ ва хуршед аз рӯзе, ки тулуъ кардаанд гоҳ гоҳе дучори кусуф ва нургирифтагӣ мешаванд. Аз Худованд хоҳони офият ҳастем.

Абушома мегӯяд: Асари кусуф ва нургирифтагӣ дар Димишқ барои мо возеҳ буд, мо аз ин падида дучори ҳайрат шуда будем ва бо худ меандешидем, ки Худоё чи шудааст? То инки хабари ин оташ ба мо расид.

Ман мегӯям: Абушома пеш аз омадани ин нома таърихи ин оташро мушаххас карда буд ва мегуфт: Дар шаби душанбе 16-и ҷимодулоҳар дар оғози шаб моҳро гирифтагӣ рух дод, бисёр сурх буд

ва сипас ба ҳолати аввалӣ баргашт ва рӯзи баъдӣ бар хуршед гирифтагӣ рух дод ва мавқеи тулуъ ва ғуруби хуршед сурх шуд ва то чанд рӯз ба ҳамин ҳолат боқӣ монд. Худованд бар ҳар чиз қодиру тавоно аст.

Дар идома мегӯяд: Тасвири Имом Шофей аз ҷамъ шудани офтобгирифтагӣ ва ид аз ин ҷараён равшан шуд, ҳар чанд, ки уламои нуҷум ва ситорашиносон мункири он ҳастанд.

Абушома мегӯяд: Дар номае дигар аз баъзе Бани Фошонӣ дар Мадина чунин омадааст: Дар моҳи ҷимодулохар иддае аз мардуми шарифи Ироқ назди мо омаданд ва дар бораи Бағдод чунин хабар додаанд, ки Бағдод дучори туфони шадиде шудааст, ҳатто об аз баландтарин деворҳои Бағдод боло рафта бисёре аз аҳолии он ғарқ шудаанд. Об дар васати шаҳр дохили қасри халифа шудааст, ҳамроҳи хонаи вазир сесаду ҳаштод хонаи дигарро аз байн бурдааст, маҳзани анбори аслиҳаи халифаро вайрон сохта аслиҳаи зиёдеро нобуд кардааст, Бар асари дохил шудани кишти дар байни шаҳр, қариб буд, ки мардуми зиёде аз байн бираванд, вале бештари кӯчаҳо дар асари ин сониха таҳриб шуданд.

Абушома мегӯяд: Аммо назди мо ҷараёни бузурге рух дод: Дар шаби чаҳоршанбе саввуми ҷимодулохар ва ду рӯз пеш аз он мардум садое монанди садои раъдро мешуниданд ва тамоми мардум аз шунидани он ваҳшатзада ва аз хобгоҳҳои худ бедор шуданд, мардум бо оху гирия истиғфор мекарданд ва ба масҷид паноҳ мебурданд ва ба намоз мепардохтанд, ларзаҳо бидуни вақфа то субҳ идома пайдо кард. Дар тамоми рӯзи чаҳоршанбе, шаби панҷшанбе ва субҳи ҷумъа заминларзаҳо идома дошт, ҳатто дастаҳои масҷид низ такон хурданд ва садои баланде аз сақфи масҷид шунда шуд. Мардум хеле аз гуноҳони худ ҳарос доштанд, сипас заминларза баъд аз намози ғабри рӯзи ҷумъа ва пеш аз зуҳр поён ёфт.

Сипас дар минтақаи Ҳира, он сӯи Бани Қурайза бар сари роҳи “Савориқия” оташи бузурге, ки аз замин берун меомад аз оғози субҳ то зуҳр зоҳир шуд. Мардум ба шиддат аз ин оташ ҳаросиданд, сипас дуди ғализе монанди абри сафеде аз он оташ бар осмон соя гузошт ва то қабл аз ғуруби рӯзи ҷумъа идома ёфт. Сипас оташи сурхранге ба

андозаи қалъае бо забонаҳои бар фалаккашида шуълавар шуд, мардум паноҳ бурда ва хучраи муборакаро ихота карданд, дар ҳоле, ки сарҳои худро луч карда ба гуноҳони худ эътироф мекарданд, ба сӯи Худованд шитофта дар чивори Ҳарами муборак сакан мегузиданд. Мардум аз ҳар сӯ ва аз тарафи хурмозорҳо ба масҷид омаданд, занон ва кудакон аз хонаҳо берун рафта дар масҷид ҷамъ омаданд ва бо ихлос ба Худо рӯчӯ карданд. Сурхии оташ тамоми осмонро пӯшонид, чунон ба назар мерасид, ки мардум дар рушноии моҳ ҳастанд.

Мардум яқин карданд, ки мемиранд ва ё гирифтори азоб мешаванд. Мардум тамоми шабро дар ҳоли тиловати Қуръон ва рӯчӯ сӯҷуд сипарӣ карданд ва ба даргоҳи илоҳӣ дасти дуо мебардоштанд, ҳамагон ба истиғфору тавба машғул шуданд, то инки аз фузӯнӣ ва шуълаҳои он коста шуд.

Қозӣ ва фақеҳ назди ҳоким рафтанд ва ўро насиҳат карданд. Ҳоким тамоми моликият ва ғуломонро озод кард ва ончи, ки муталлиқ ба мо буд ба мо баргардонид. Оташ ба ҳолати худаш боқӣ монд ва шуъла зад, баландии он ба андозаи як кӯҳи бузург буд ва арзу паҳноияш ба андозаи шаҳри Мадина буд. Сангрзаҳое аз он берун омада ва ба сӯи осмон партоб мешуданд ва дубора дар васати оташ меафтоданд ва шуълаҳои кӯҳмонанде бо садои раъд аз он берун меомад. То чанд рӯз оташ ба ҳамин ҳолат боқӣ монд, сипас монанди сел ба сӯи водии Ачиллин ҷорӣ шуд, селоби оташ аз ду дара, Ачиллин ва Шазо гузашт то ба Баҳратулҳоч расид. Санғҳо ҳамвора бо оташ ҳаракат мекарданд ва мерафтанд. Наздик буд то ба Ҳиратулҳариз бирасад, сипас оташҳо хомӯш шуданд ва чанд рӯз таваққуф кард то инки шуълавар шуд ва ба пешу қафо шарора партоб мекард то инки дар асари партоби сангрзаҳои сурх ду кӯҳ дар қисмати пеш ва қафои он шакл гирифтанд ва оташе, ки миёни ин ду кӯҳ боқӣ монд, забона мекашид. Сипас нур ва рушноии он бузург шуд то ба ҳол (яъне то замони навиштани нома) дар бузургтарин шакли худ шуълавар аст. Дар поёни ҳар шаб то қабл аз зуҳр аз ин оташ садои ҳавлноқ шунида мешавад. Ин оташ шигифтиҳое дорад, ки банда қодир ба тавсифи он ба тамоми маъно нестам, ба ҳамин миқдор кифоя мекунам. Бар асари ин оташ чунон ба назар мерасад, ки моҳу хуршед ҳам акнун дучори кусуф шуда нургирифтагӣ дар онҳо дида мешавад. Имрӯз, ки ин нома

навишта мешавад, як моҳи комил аз ин оташ мегузарад ва ҳамон гуна, ки буд ҳанӯз ҳам ҳамон гуна аст.

Бархе дар баёни он ҳодиса гуфтаанд:

يا كاشف الضر صفحاً عن جرائمنا
 نشكو إليك خطوباً لا نطيق لها
 زلزالاً تخشع الشم الصلاب لها
 أقام سبعاً يرج الارض فانصدت
 ترمى لها شرر كالقصر طائشة
 تنشق منها قلوب الصخر إن زفرت
 منها تكاثف في الجو دخان إلى
 قد أثرت سعة في البدر لفتحها
 تحدت النيران السبع ألسنها
 وقد أحاط لظاها بالبروج إلى
 فياها آية من معجزات رسول
 فباسمك الأعظم المكنون إن عظمت
 فاسمح وهب وتفضل وانج واعف وجد
 فقوم يونس لما آمنوا كشف ال
 ونحن أمة هذا المصطفى ولنا
 هذا الرسول الذي لولاه ما سلكت
 فارحم وصل على المختار ما خطبت
 لقد أحاطت بنا يا رب بأساء
 حملاً ونحن بها حقاً أحقاء
 وكيف يقوى على الزلزال شماء
 عن منظر منه عين الشمس عشواء
 كأنها ديمة تنصب هطلاء
 رعباً وترعد مثل السعف أضواء
 إن عادت الشمس منه وهي دهماء
 فليلة التم بعد النور ليلاء
 بما يلاقي بها تحت الثرى الماء
 أن كاد يلحقها بالأرض أهواء
 الله يعقلها القوم الألباء
 منا الذنوب وساء القلب أسواء
 واصفح فكل لفرط الحلم خطاء
 عذاب عنهم وعم القوم نعماء
 منه إلى عفوك المرجو دعاء
 محجة في سبيل الله بيضاء
 على علا منبر الأوراق ورقاء

*Эй Касе, ки зарарҳоро бармедори аз ҷурм ва гуноҳони мо даргузар, эй Худовандо! гуноҳон ва маъсиятҳо моро ихота кардаанд.

*Худовандо аз чизҳое ба ту паноҳ мебарем, ки тавон ва таҳаммули онҳоро надорем, ҳарчанд мо мустаҳиқи он бало ва мусибатҳо ҳастем.

*Зилзилаҳое, ки кӯҳҳои саҳт дар муқобили он сари таслим фуру меоваранд, чи гуна кӯҳ дар муқобили ин зилзила тобу тавон дорад?

*Ҳафт рӯз аст, ки замин ба ларза даромада ва шикоф бардоштааст, шуълае дорад, ки хуршедро хомӯш кардааст.

*Оташпораҳое ба зардии кох ва қаср аз худ берун меоянд, монанди борондагии мудовим аст, ки сел ба роҳ андохтааст

*Агар тарси он бар дилҳо сахт ва гарон чира шавад, аз шиддати он тикапора мешавад ва монанди нур шикоф бармедошт.

*Аз он оташ дуди фаровоне бар чеҳраи осмон нишастааст, маҳол аст, ки аз бузургии дуд хуршед дубора баргардад.

*Нури он оташ дар мо ҳам таъсир гузоштааст, чи шабе баъд аз он хоҳад омад.

*Аз шиддати ин оташ ҳар обе, ки зери хоки замин бошад, чӯш меояд.

*Забонаҳои он оташ буруҷро ихота кардааст, наздик аст, ки суқут кунад ва замин ба он бипайвандад.

*Эй шигифто ин муъҷизаи бузурги Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) аст, қавми доно ва зирак дар мавриди он таақул мекунад ва ба тафаккур мепардозанд.

*Ба номи бузурги Ту эй Худовандо, ки номат макнун аст, агар гуноҳони мо бузург бошад ва қалб ба ниҳояти қасват ва нопокӣ ҳам дучор шуда бошад.

*Аз мо гузашт кун ва неъматро арзонӣ бидеҳ ва моро растагор намо, аз мо гузашт кун, чун ҳама дорои гуноҳ ва маъсият ҳастем.

*Қавми Юнус вақте, ки имон оварданд азоби онҳо бардошта шуд ва аз он наҷот ёфтанд ва ҳама дар неъмат ва оромиш ба сар бурданд.

*Мо уммати ин паёмбари баргузидаи худат ҳастем ва мо аз ӯ (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мехоҳем, ки барои афв ва бахшиши мо дар боргоҳат дуо кунад.

*Агар Расулulloҳ (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) намебуд ҳеч кас наметавонист роҳу равиши ҳидоятро пайдо кунад ва роҳрави роҳи ҳидоят бошад.

*Раҳм кун ва салому раҳмати худро то воизон бар рӯи минбар мераванд ва котибон қалам бар коғаз мениҳанд бар он Расулulloҳ (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) бифирифт.

Муаллифи мухтарам мегӯяд: Аҳодиси марбут ба ин оташ дар саҳеҳайн аз тариқи Зухрӣ аз Саъд ибни Мусаяб аз Абухурайра (р) ба шарҳи зер таҳриҷ шудаанд:

Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармудаанд:

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ تُضِيءُ أَعْنَاقَ الْإِبِلِ بِبُصْرَى)

“Қиёмат барпо намешавад то онки оташе аз сарзамини Ҳиҷоз, ки гардани шутурҳо дар Бусро аз он равшан мешаванд, шуълавар нашавад..” (Бухорӣ, китоби Алфитан, боби хуруҷи нор. Фатхул борӣ 13\78. Муслим дар саҳеҳаш, китоби “алфитан” боби “ло тақуму ассоа ҳатто тахруҷа нор мин арзил Ҳиҷоз” шумораи (2902) (4\2227). Бусро ҳамонгуна, ки Нававӣ мефармояд: шаҳре аст маъруф ба Шом, шаҳре аст миёни Ҳаррон ва Димишқ. 30\18 тарихнависон мегӯянд: бинобар ҳадиси Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) оташе гардани шутурҳои Бусроро равшан сохт, ба гунае минтақаро равшан кард, ки толибилмон дар баробари равшании он мутолеа мекарданд)

Ин оташ дар ҳамин сол, яъне дар соли 654 ҳиҷрӣ қамарӣ зоҳир шудааст, ҳамонгуна, ки мо чанд ва чуни онро баён кардем. Илова бар ин Қозӣ Садриддин Алӣ ибни Абулқосими Тамимии Ҳанафӣ ҳокими Димишқ, дар баъзе музокирот дар бораи ин оташ чунин хабар додааст: Дар Бусро аз марди аъробие шунидам, ки ба падарам хабар меод ва мегуфт: онҳо равшании гардани шутурҳоро дар партави нури ҳамин оташ, ки дар сарзамини Ҳиҷоз зоҳир шуда буд, дидаанд.

Муаллиф мегӯяд: Қозиюлқузот Садриддин Алӣ ибни Абулқосим дар соли 642 (ҳиҷрӣ қамарӣ) мутаваллид шуда ва падараш дар Бусро муддариси фикҳи ҳанафӣ будааст, падарбузургаш низ уҳдадори ҳамин мансаб буд. Ӯ дар Бусро таҳсил карда ва ба Димишқ мунтақил шудааст ва дар Содирия ва Маъдамия машғули тадрис буда сипас дар фикҳи ҳанафӣ ба мансаби қозиюлқузот расида буд. Ӯ дар аҳком овозаи хубе доштанд ва ҳангоми оташсӯзӣ дувоздаҳсола буд, маъмулан дар чунин сине хабарҳо ва дostonҳо хеле хуб забт мешаванд.

Баъзе шоирон дар тавсиф ва табиини оташсӯзӣ ва туфони Бағдод ин ду байтро сурудаанд:

سبحان من أصبحت مشيئته جارية في الورى بمقدار
في سنة أغرق العراق وقد أحرق أرض الحجاز بالنار

*Пок ва муназзаҳ аст Худое, ки агар ирода кунад машият ва қудрати Худро бидуни ҳеҷ чуну чарое дар миёни мардум қорӣ месозад.

*Дар соле, ки Ироқро бо об ғарқ мекунад дар ҳамон сол замини Ҳичозро бо оташ ва гармӣ месӯзонад.

Абушома ҳам меғӯяд:

في سنة اغرق العراق وقد احرق ارض الحجاز بالنار

*Дарсоле, ки Ироқ бо об ва тавассути сел дучори туфон ва ғарқ мегардад, дар ҳамон сол Ҳичоз аз шиддати оташ месӯзад.

Ибни Соъӣ дар таърихи 654 меғӯяд: Дар рӯзи ҷумъа ҳаштуми моҳи раҷаби ҳамон сол назди вазир нишаста будам, ки номае аз Мадинаи Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба дасташ расид, номаро гирифт ва хонд. Дар он нома баён шуда буд, ки Мадина дар рӯзи сешанбеи ҷимодулоҳар дучори заминларза шудааст ва дар ин сониха қабри мубораки ҳазрати Муҳаммад (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба ларза даромада садои оҳанҳои болои қабр ба гӯши ҳозирин расидааст. Пас аз заминларза оташе дар чорфарсаҳии Мадина шуълавар шуда монанди кӯҳ шуълаҳои оташро партоб мекунад, ин оташ то понздаҳ рӯз идома дошт.

Номарасон гуфт: Ман дар ҳоле ба хидмат расидам, ки оташ ҳануз идома дошт. Ҳоким аз қосид пурсид: Шуълаҳояш ба кадом тараф забона мекашанд ва дар ҳаракат ҳастанд?

Гуфт: Ба сӯи машриқ, дар идома гуфт: Ҳар сангеро месӯзонад ва об мекунад. Сипас қосид санги суктаеро берун овард, ки монанди зуғол сиёҳ шуда буд.

Ибни Соъй дар идома мегӯяд: Нома ба хати қозии Мадина навишта шуда буд ва ҳокӣ аз он буд, ки ҳангоми зилзила мардум ба Ҳарам рафта ва сари худро луч карда машғули истиғфор ва тавба ҳастанд ва ҳокими Мадина ҳама бардахоро озод карда аз ҳар зулме худро раҳо сохтааст. Мардум мудом дар истиғфор буданд то зилзила мутаваққиф шуд, вале оташи шуълавар шуда ҳануз забона мекашад. Понздаҳ рӯз қабл аз омадани қосид шурӯъ шуда то ҳол идома дорад.

Ибни Соъй мегӯяд: Хати Маҳмуд ибни Юсуфи Амъонӣ шайхи Мадина бар соҳибаш раҳмат бодро хондам, ки мегуфт: Ин оташи Ҳичоз аломати бузург ва ишораи саҳеҳ бар наздик шудани қиёмат аст, хушбахт касе аст, ки қабл аз марг фурсатро ғанимат шумурда ба ислоҳи қор ва зиндагии худ шитофта аст. Ин оташ дар сарзамине руҳ додааст, ки дарахт ва гиёҳ надорад, ба ҷои онҳо сангро месӯзонад ва об мекунад, то онро ба хок ҳамроҳи об мубаддал созад ва монанди маводи обшаванда дохили кура об кунад. Худованд ин оташро дарс ва ибрате барои мусалмонон ва раҳмате барои оламиён қарор додааст. (Албидоя ва Ниҳоя 13\187.192)

Яке аз бузургоне, ки ҳангоми зуҳури оташ дар ҳоли ҳаёт буд, Имом Нававӣ аст. Дар шарҳи Муслим чараёнро ингуна баён мекунад: Дар замони мо, соли 654 оташи бузурге дуруст шуд, ин ҳодиса дар Мадинаи шарқӣ пушти Ҳира иттифоқ афтод, чараён аз тарафи Шом ва шаҳрҳои дигар ба тавотур расидааст ва бузургоне, ки дар шаҳри Мадина буданд ин чараёнро барои ман таъриф кардаанд. (Шарҳи Муслим, 18\28)

Аз баёни шоҳидони айнӣ равшан мешавад, ки ин оташ оташфишони бузурге будааст, ки зилзилае ба ҳамроҳ доштааст, ин ҳодиса ҳамон гуна, ки Паёмбари ростгӯ (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хабар додааст, ба вуқӯъ пайваस्ताаст.

Мабҳаси чаҳорум: Мутаваққиф шудани ҷизя ва хироҷ

Ҷизя ва хироҷ аз манобеи муҳими даромади байтулмоли мусалмонон дар ҳукумати исломӣ маҳсуб мешаванд. Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) пешгӯи карда буд, ки ин даромад

мутаваққиф мешавад ва мусалмонон ба хотири мутаваққиф шудани ҷизя ва хироч манбаи молиётӣ ва даромади муҳимро аз даст хоҳанд дод.

(**Ҷизя** маблағи моҳона ва ё солонае аст, ки аҳли зимма ба ҳукумати исломӣ мепардозанд.

Хироч маблағ ё маҳсуле аст, ки соҳибони замин (заминҳое, ки қаҳран фатҳ шуда ва баъд дар ивази пардохти маҳсул ё маблағи мушаххасе дар ихтиёри моликони қабл аз фатҳ дода шудааст) онро ба ҳукумати исломӣ пардохт мекунад)

Дар Саҳеҳи Муслим аз Абухурайра (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(مَنْعَتُ الْعِرَاقِ دِرْهَمَهَا وَقَفِيزَهَا وَمَنْعَتُ الشَّامِ مَدْيَنَاهَا وَدَيْنَارَهَا وَمَنْعَتُ مِصْرَ إِدْبَجَهَا وَدَيْنَارَهَا وَعَدْتُمْ مِنْ حَيْثُ بَدَأْتُمْ وَعَدْتُمْ مِنْ حَيْثُ بَدَأْتُمْ شَهِدَ عَلَى ذَلِكَ لَحْمُ أَبِي هُرَيْرَةَ وَدَمُهُ)

“Ироқ дирҳам ва қафизашро манъ мекунад. Шом муд ва динорашро манъ мекунад, Миср ирдаб ва динорашро манъ мекунад, шумо аз ҷое, ки шурӯъ кардед бармегардед. Гӯшт ва хуни Абухурайра (бар сиҳати ин ҳадис) гувоҳӣ медиҳад”

Қафиз, муд ва ирдаб воҳидҳои вазн ва кайли мардуми он рӯзгор дар он кишварҳо буданд. Баъзе аз ин воҳидҳо имрӯз низ шуҳрат доранд ва машҳур ҳастанд. Дирҳам ва динор номи воҳидҳои пӯлии маъруфи он даврон ҳастанд, ки имрӯз низ дар бархе кишварҳои арабӣ воҳиди пӯл мебошанд. Манъ кардани ин вучӯҳ ё маҳсулот аз тарафи кишварҳо ва сарзаминҳои зикргардида ба хотири чира шудани куфор дар бархе мавоқеъ бар кишварҳост, чун Итолиё ва тоторҳо (муғулҳо) дар мақотеи мухталиф дар бисёре аз кишварҳои исломӣ зимомии қудратро дар даст гирифтаанд ва дар замони мо (имрӯза) куфор сарзаминҳои исломии зиёдеро ба ишғоли худ даровардаанд. Ҳукумати хилофати исломиро аз байн бурда ва шариати исломиро аз маснади ҳукумат берун рондаанд.

Имом Нававӣ дар шарҳи ҳадис мефармояд: Бехтарин ва писандидатарин тавҷеҳ ин аст, ки Рум ва аҷам дар охири замон ба

маснади қудрат менишинанд ва ин даромадхоро аз мусалмонон манъ мекунанд.

Имом Нававӣ чанд сафҳа баъд ин матлабро аз Ҷобир (р) нақл мекунад: Мумкин аст дар байтуллои мусалмонон маҳсули зироатӣ ё дирҳам ҷамъ нашавад. Мо пурсидем бо чи далел? Фармуд: Ҳокимони аҷам ҷилави онро мегиранд ва манъ мекунанд. Дар бораи манъ кардани мардуми Шом тавассути Рум (Итолиё) аз пардохтани ҷизя ва хироч низ чунин ривоёте нақл шудааст. Баъзе ин ривоятро чунин тавҷеҳ кардаанд, ки дар охири замон мардуми ин манотиқ муртад шуда ва аз пардохтани ҷизя ва хироч имтиноъ меварзанд ва закотеро, ки қаблан мепардохтанд, нампардозанд. Чунин низ гуфта шудааст: Куффоре, ки пардохти ҷизя бар онҳост дар охири замон қудратманд шуда аз пардохтани ҷизя ва хироч ва дигар молиёт худдорӣ мекунанд. (Шарҳи Нававӣ, 18\20)

Ҳама тавҷихоте, ки Имом Нававӣ перомуни манъи ҷизя ва хироч ва соири молиёт барои ҳадиси мазкур нақл кардааст, таҳаққуқ ёфтаанд. Илова бар ин ҳукумати исломӣ, ки иқтисодашро бар пояи шариати исломӣ бино мекард, аз байн рафтааст. Худовандо шикаятамонро дар боргоҳи Ту матраҳ мекунем.

Фасли саввум

Дар бораи нишноаҳое, ки таҳаққуқ ёфта ва идома доранд ё инки баъд аз таҳаққуқ мумкин аст бори дигар такрор шаванд

Мабҳаси аввал: Ҷанг ва пирӯзӣ

Худованд паёмбарашро ҳамроҳ бо ҳидоят ва дини ҳақ фиристод то онро дар баробари тамоми адён пирӯз ва сарбаланд нигоҳ дорад ва ҳомилони ин дин ҷиҳати наҷр ва густариши Ислом ба суи маҷриқ ва мағриб рафта ва манотиқи муҳиммеро фатҳ кардаанд ва ба пирӯзиҳои чашмгире даст пайдо карданд. Бисёре аз ҳукуматҳои куфрро дар замони худ шикаст доданд ва онҳоро аз байн бурданд. Дар тури таърих шеваи мусалмонон чунин будааст ва ин шева то замони ҷиҳод алайҳи Дачҷол боқӣ хоҳад монд.

Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ҳамвора саҳобаро дар бораи футуҳот ва пирӯзиҳое, ки тавассути онҳо ӯ пайравонашон сурат мегирад, огоҳ намудааст. Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ин пешгӯиҳоро дар Маккаи Мукаррама замоне, ки мусалмонон фоқиди қудрат ва ҳукумат буданд ба асҳоб (р) хабар меод. Ӯ замоне Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ин ахборро ба иттилои мусалмонон мерасонад, ки мусалмонон дар Мадинаи Мунаввара дар асари зулму ситами душманон дар ҳоли хавфу бим зиндагӣ мекарданд. Имом Бухорӣ аз ҳазрати Хабоб ибни Арат (р) чунин нақл мекунад: Назди Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар ҳоле, ки эшон дар сояи девори хонаи Каъба нишаста ва ба чодаре, ки ҳамроҳ дошт така зада буд шикоят бурдем ва арз кардем: эй Паёмбари гиромӣ чаро нусратро аз Худо намехоҳед? Чаро барои мо дуо намекунад? Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(كَانَ الرَّجُلُ فِيمَنْ قَبْلَكُمْ يُحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ فَيُجْعَلُ فِيهِ فَيُجَاءُ بِالْمِنْشَارِ فَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ فَيُشَقُّ بِأَثْنَيْنِ وَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَيُمَسَّطُ بِأَمْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ مِنْ عَظْمٍ أَوْ عَصَبٍ وَمَا يَصُدُّهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَاللَّهِ لَيُتِمَّنَّ هَذَا الْأَمْرَ حَتَّى يَسِيرَ الرَّكِيبُ مِنْ صَنْعَاءَ إِلَى حَضْرَمَوْتَ لَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ أَوْ الذَّنْبَ عَلَى غَنَمِهِ وَلَكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ)

“Дар замони гузашта чунин будааст, ки хуффраеро (чуқуриеро) дар замин эҷод мекарданд ва муъминро дар он меғузаштанд ва ӯ аррае бар сари ӯ мениҳоданд ва аз фарқи сар ба ду нисф тақсим мекарданд. Аммо ин фоҷеа ва мушкилии бузург наметавонист онҳоро аз дин баргардонад, ӯ ба шонаҳои оҳанин зинда зинда сарашонро шона мекарданд то тика тика гӯшт ӯ як тори рағ дар бадани онҳо боқӣ намонд, аммо боз ҳам ин гуна шиканҷаҳо натавонист онҳоро аз дин мунсариф созад. Худованд ин динро чунон қудратманд месозад, ки ҳеҷ хатаре ӯро таҳдид намекунад, аммо шумо шитоб доред ва ачала мекунад” (Саҳеҳи Бухорӣ, китоби алманоқиб)

Бешак амният дар ҳазираи араб вучуд надошт ва қонун қонуни ҷангал буд. Дар бисёре аз аҳодис дар бораи таҳаққуқи амният ба хотири пирӯз шудан ва зоҳир шудани дини мубини Ислом дар ҳазираи араб суҳан гуфта шудааст. Масалан Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармудааст:

Ислом аз марзҳои қазираи араб мегузарад ва давлати бузурги вақт монанди Кисро ва Қайсарро ба нобудӣ мекашонад. Дар Саҳеҳи Муслим аз Нофиъ ибни Утба чунин нақл шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(تَعُزُونَ جَزِيرَةَ الْعَرَبِ فَيَفْتَحُهَا اللَّهُ ثُمَّ تَعُزُونَ الرُّومَ فَيَفْتَحُهَا اللَّهُ ثُمَّ تَعُزُونَ الدَّجَالَ فَيَفْتَحُهَا اللَّهُ)

“Шумо бо мушрикони қазираи араб чиҳод мекунад, Худованд онро ба дастҳои шумо фатҳ менамояд, сипас навбати Форс мерасад, он низ фатҳ мешавад, пас аз он бо Рум меҷангед, он низ фатҳ мешавад. Алайҳи Даҷҷол меҷангед ва ӯро низ аз пой дархоҳед овард” (Муслим, китоби алфитан)

Бухорӣ аз Адӣ ибни Ҳотам ривоят мекунад, ки меғӯяд:

(بَيْنَا أَنَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ فَشَكَاَ إِلَيْهِ الْفَاقَةَ ثُمَّ أَتَاهُ آخَرُ فَشَكَاَ إِلَيْهِ فَطَعَّ السَّبِيلَ فَقَالَ يَا عَدِيُّ هَلْ رَأَيْتَ الْحَيْرَةَ قُلْتُ لَمْ أَرَهَا وَقَدْ أُنبِئْتُ عَنْهَا قَالَ فَإِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتَرَيْنَ الطَّعِينَةَ تَرْتَحِلُ مِنَ الْحَيْرَةِ حَتَّى تَطُوفَ بِالْكَعْبَةِ لَا تَخَافُ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ قُلْتُ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِي فَأَيْنَ دُعَاؤُ طَبِيعِ الَّذِينَ قَدْ سَعَرُوا الْبِلَادَ وَلَيْنَ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتُفْتَحَنَّ كُنُوزُ كِسْرَى قُلْتُ كِسْرَى بِنِ هُرْمَزَ قَالَ كِسْرَى بِنِ هُرْمَزَ وَلَيْنَ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتَرَيْنَ الرَّجُلَ يُخْرِجُ مِلءَ كَفِّهِ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ يَطْلُبُ مَنْ يَقْبَلُهُ مِنْهُ فَلَا يَجِدُ أَحَدًا يَقْبَلُهُ مِنْهُ وَلَيَلْقَيْنَ اللَّهَ أَحَدَكُمْ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجَمَانٌ يُتَرَجَّمُ لَهُ فَلَيَقُولَنَّ لَهُ أَلَمْ أُنَبِّئْكَ رَسُولًا فَيَبْلَغُكَ فَيَقُولُ بَلَى فَيَقُولُ أَلَمْ أُعْطِكَ مَالًا وَأَفْضَلَ عَلَيْكَ فَيَقُولُ بَلَى فَيَنْظُرُ عَنْ يَمِينِهِ فَلَا يَرَى إِلَّا جَهَنَّمَ قَالَ عَدِيُّ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقَّةِ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ شِقَّةَ تَمْرَةٍ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ قَالَ عَدِيُّ فَرَأَيْتُ الطَّعِينَةَ تَرْتَحِلُ مِنَ الْحَيْرَةِ حَتَّى تَطُوفَ بِالْكَعْبَةِ لَا تَخَافُ إِلَّا اللَّهَ وَكُنْتُ فِيْمَنْ افْتَتَحَ كُنُوزَ كِسْرَى بِنِ هُرْمَزَ وَلَيْنَ طَالَتْ بِكُمْ حَيَاةٌ لَتَرَوُنَّ مَا قَالَ النَّبِيُّ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخْرِجُ مِلءَ كَفِّهِ)

“Ман назди Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) будам, марде назди ӯ (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) омад ва аз тангдастӣ шикоят кард, пас дигаре омад дар бораи ноамнии роҳ гила намуд. Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хитоб ба ман фармуд: Эй Адӣ ту Ҳираро дидаи? (Ҳира номи ҷой аст) Арз кардам: На хайр эй Паёмбари Худо, вале номашро шунидаам. Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Агар умр вафо кунад ва ба дарозо бикашад хоҳӣ дид, ки як зан ба танҳои аз Ҳира сафар мекунад ва ба

Макка меравад то хонаи Худоро тавоф кунад, ғайр аз Худо дигар аз касе ҳарос надорад. Сипас фармуд:

Агар умри ту вафо кунад, хоҳӣ дид, ки хазинаҳои Кисро фатҳ хоҳанд шуд. Арз кардам: Кисро фарзанди Хурмуз? Фармуд: Оре, хазинаҳои Кисро писари Хурмуз ва агар зинда бимонӣ хоҳӣ дид, ки як мард бо дастҳои пур аз тилло ва нуқра аз хона берун меояд ва ба дунболи касе мегардад, ки онҳоро аз вай бигирад ва қабул кунад, вале касеро намеёбад, ки ин сарватро қабул кунад. Шумо рӯзе Худоро мулоқот мекунад, ки миёни шумо ва Худованд мутарҷиме нахоҳад буд. Худованд аз шумо савол мекунад, оё ман паёмбаре ба сӯи шумо нафиристода будам, то шуморо аз аҳкоми Ислому дин огоҳ созад? мегӯяд: Бале. Худованд мефармояд: Оё ба шумо молу сарват намода будам? Мегӯяд: Бале. Онгоҳ ин инсон ба сӯи чап ва рости худ нигоҳ мекунад, ғайр аз дӯзах чизеро намебинед. Адӣ мегӯяд: Аз Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) шунидам, ки мефармуд: Аз дӯзах худро наҷот диҳед, агар бо инфоқ кардани нисфи як дона хурмо ҳам бошад, ҳар кас қодир ба инфоқи нисфи донаи хурмо набошад, ба василаи як ҳарф ва сухани ширин худро аз дӯзах наҷот диҳад. Адӣ мегӯяд: Чунин шуд: Дидам, ки як зан ба танҳои аз Ҳира ба Макка сафар мекард ва ҳечгуна хатаре ӯро таҳдид наменамуд. Ман аз касоне будам, ки хазинаҳои Кисро фатҳ кардем ва агар шумо зинда бимонед хоҳед дид, ки пешгӯиҳои Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи касрати молу сарват таҳаққуқ меёбанд” (Бухорӣ китоби “маноқиб” ҳадиси шумораи: 3595)

Дар ҳадиси дигаре Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хабар додааст, ки мусалмонон ҳукумати Кисро ва Қайсарро сарнагун хоҳанд кард ва хазинаҳои онҳоро дар роҳи Худо инфоқ мекунанд. Имом Бухорӣ аз Абухурайра (р) ривоят мекунад, ки Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرٌ فَلَا قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَشَتَفَقَنَّ كُنُوزَهُمَا

فِي سَبِيلِ اللَّهِ)

“Вақте Кисро ҳалок шуд пас аз вай кисрои дигар нахоҳад буд ва ба сипас аз нобудии Қайсар қайсари дигаре нахоҳад омад, савганд ба

Худое, ки чони Муҳаммад ба дасти Ёст шумо (саҳобагон) хазинаҳо ва молу сарвати Қайсар ва Кисроро дар роҳи Худо инфоқ хоҳед кард” (Саҳеҳи Бухорӣ, китоби маноқиб, ҳадиси: 3618)

Дар Саҳеҳи Муслим аз Савбон (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مَلِكُهَا مَا زَوَى لِي مِنْهَا وَأُعْطِيَتْ
الْكَنْزَيْنِ الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ)

“Худованд заминро барои ман ҷамъ кард ва ман аз машриқ то мағриби заминро дидам. Қатъан ҳукумати умматам ба нуқоте, ки дидам хоҳад расид ва ду хазина, сурх ва сафед (яъне тилло ва нуқра) ба ман дода шудааст” (Саҳеҳи Муслим, китоби алфитан, боби “Ҳалок ҳозиҳил-умма баъзуҳум бибаъз (4 \ 2215), шумораи: 2889)

Бегумон пешбини Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) таҳаққуқ пайдо кардааст. Мулк ва ҳавзаи ҳукумати мусалмонон ба андозае, ки замин барои Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ҷамъ шуда буд, расидааст. Бузургтарин густардагии ҳукумати мусалмонон аз шарқ то ғарб буд. Аммо доманаи он аз шимол ва ҷануб ба нисбати шарқ ва ғарб вусъат пайдо накард.

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба мо хабар додааст, ки мусалмонон алайҳи ҳиндуҳо ҷиҳод мекунанд. Дар ҳадиси саҳеҳе, ки аз Савбон (р) ривоят шудааст, Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мефармояд:

(عَصَابَتَانِ مِنْ أُمَّتِي أَحْرَزَهُمَا اللَّهُ مِنَ النَّارِ عَصَابَةٌ تَغْزُو الْهِنْدَ وَعَصَابَةٌ تَكُونُ مَعَ عَيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ
عَلَيْهِمَا السَّلَامُ)

“Ду гурӯҳ аз уммати ман ҳастанд, ки Худованд онҳоро аз дӯзах муҳофизат кардааст, яке алайҳи ҳиндуҳо мубориза мекунанд ва дигаре ҳазрати Исо ибни Марямро ҳимоят менамоянд” (Насоӣ, Аҳмад ва ғайра онро нақл кардаанд ва санадаш қавӣ аст).

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи фатҳи Қустантиния, пойтахти Руми шарқӣ ва Ватикан, маркази Руми

ғарби сухан гуфтааст. Дар ҳадиси саҳеҳ аз Абуқубайл ривоят шудааст, ки мегӯяд: Назди Абдуллоҳ ибни Амр ибни Ос будем, савол шуд:

Аз Қустантиния ва Рум кадом кишвар зудтар фатҳ мешаванд? Абдуллоҳ (р) сандукеро, ки ҳалқа дошт, аз ҳамроҳони худ хост, сандукро оварданд ва навиштаеро аз он берун овард. Ровӣ мегӯяд: Абдуллоҳ ибни Амр ибни Ос гуфт: Вақте мо дар ҳузури Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ҳадисро менавиштем, марде ин саволро матраҳ кард. Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Аввал шаҳри Ҳирақл фатҳ мешавад, яъне Қустантиния. (Аҳмад, Дорумӣ, Ибни Абишайба, Ҳоким ва Заҳабӣ ин ҳадисро саҳеҳ қарор додаанд).

Форс ва Рум фатҳ шуданд, ҳукумати Қайсар ва Кисро аз байн рафтанд, мусалмонон бо Ҳинд чиҳод карданд ва Қустантинияро низ ба зери султаи худ дароварданд ва дар оянда мусалмонон ба ҳукуматҳои бисёр азиме даст пайдо хоҳанд кард. Ислом дар он густариш меёбад, ширк ва бутпарастӣ залил мешавад ва Рум бино ба ҳадиси Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фатҳ мегардад. Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мефармояд:

(لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الْأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَلَا يَتْرُكُ اللَّهُ بَيْتَ مَدْرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدَخَلَهُ اللَّهُ هَذَا الدِّينَ بِعِزِّ عَزِيزٍ أَوْ بِذُلِّ ذَلِيلٍ عِزًّا يُعِزُّ اللَّهُ بِهِ الْإِسْلَامَ وَذُلًّا يُذِلُّ اللَّهُ بِهِ الْكُفْرَ)

“Ислом то чое, ки шаб ва рӯз расидаанд, хоҳад расид. Ҳеҷ хонаи чодарӣ ё сангӣ ва гилӣ пайдо намешавад, ки Ислом дар он дохил нагардад. Ин ваъдаи илоҳӣ бо иззати азизон ё зиллати залилон таҳаққуқ пайдо хоҳад кард. Иззате, ки Худованд Исломро ба он иззат хоҳад дод ё зиллате, ки куфрро ба он залил хоҳад кард” (Ибни Ҳиббон дар саҳеҳи худ ва ибни Аруба дар Алмунтақо ва Шайх Носириддин онро дар радифи аҳодиси саҳеҳ овардаанд).

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хабар додааст, ки мо мусалмонон бо туркҳо меҷангем. Дар саҳеҳи Бухорӣ ва Муслим аз ҳазрати Абухурайра (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تُقَاتِلُوا قَوْمًا يَنْتَعِلُونَ نِعَالَ الشَّعْرِ وَإِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تُقَاتِلُوا قَوْمًا عِرَاضَ الْوُجُوهِ كَأَنَّ وُجُوهُهُمْ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ)

“Аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат ин аст, ки шумо бо касоне меҷангед, ки кафшҳои махмали мепӯшанд ва аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат ин аст, ки шумо бо касоне меҷангед, ки рӯйҳои пахне доранд, гӯё чеҳраҳои онҳо монанди сипарҳои ҳастанд, ки дар оташ доғ ва кубида шудаанд”.

Дар ривояти дигаре аз Бухорӣ ва Муслим омадааст:

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا التُّرْكَ صِغَارَ الْأَعْيُنِ حُمُرَ الْوُجُوهِ ذُلْفَ الْأُنُوفِ كَأَنَّ وُجُوهُهُمْ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا نِعَالُهُمُ الشَّعْرُ)

“Қиёмат барпо намешавад, то инки шумо бо туркҳо, туркҳое, ки чашмҳои кучак ва чеҳраҳои сурх ва биниҳои фурӯрафта доранд, мубориза накунед. Чеҳраҳои онҳо монанди сипарҳо кубида шудааст ва қиёмат барпо намешавад то замоне, ки шумо алайҳи қавме, ки кафшҳои махмали доранд, ба мубориза напардозед” (Бухорӣ китоби “ҷиҳод” боби “тарк”, Фатхул-борӣ 6\103, Муслим китоби “фитан” 4\2233, шумораи 2912 ин ҳадисро ривоят кардаанд.

(Маҷон (ки дар ҳадис зикр шуд) ба маънои сипар аст ва мутрақа ба маънои кубидашуда. Мафҳуми ҳадис ин аст, ки туркҳо дар ранг ва пахноии пешонӣ ба сипар мемонанд. Зулф инҷо ба маънои қавси бинӣ аст).

Пешгӯиҳои Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) таҳаққуқ пайдо карданд. Мусалмонон то ба ҳол ҷандин бор алайҳи туркҳо ҷангидаанд. Имом Нававӣ дар бораи Тотор, гурӯҳе, ки ҷаҳони Исломо зеру рӯ карданд, мефармояд: Баёноти Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар мавриди туркҳо таҳаққуқ пайдо кардааст. Яъне тамоми вижагӣҳое, ки дар ҳадис барои онҳо баён шудааст дар туркҳо дида мешавад ва мусалмонон ҷандин бор алайҳи онҳо ҷангидаанд. Мо аз Худованди муттаол оқибати некро барои мусалмонон дар ҳама умур масъалат дорем ва алтофи доимӣ ва ҳимояти ҳамаҷонибаи Худовандро барои мусалмонон орзу мекунем. Бар Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод), ки аз рӯи ҳаво

сухан намегӯяд, балки асоси каломаш ваҳйи илоҳӣ аст дуруду саломии бепоён мефириستم. (Шарҳи Нававӣ бар Муслим 18\38. Равшан аст, ки Имом Нававӣ аз ахбори ҳазрат мутаассир шудааст, зеро ҳадисро дар даврони ҷанг ва тақоҷи сарбозони Ислому шарҳ мекунад ва тавсифоти ҳадисро бо ҷашмони худаш дидааст).

Мабҳаси дуввум: Зоҳир шудани дачҷолҳо ва муддаиёни нубувват

Паёмбари Худо (Салому дурудии Аллоҳ бар ӯ бод) огоҳ намудааст, ки чанд тан аз дачҷолҳои муддаии нубувват дар уммат зуҳур хоҳанд кард. Паёмбар (Салому дурудии Аллоҳ бар ӯ бод) теъдоди онҳоро наздик ба 30 нафар гуфтааст ва дар баъзе ривоёт теъдоди мушаххаси онҳо 27 нафар аст. Манзур аз муддаиёни нубувват касоне ҳастанд, ки оташи фитнаро шуълавар месозанд ва мардумро ба сӯи худ фаро мехонанд ва мардум ҳам аз онҳо пайравӣ мекунанд ва дар доми фиреби онҳо гирифта мешаванд. Аммо касоне, ки муддаии нубувват шуда вале мардум ба даъваташон тавачҷуҳ накардаанд, берун аз ин шумориш ҳастанд.

Дар Саҳеҳи Бухорӣ ва Муслим аз Абухурайра (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дурудии Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُبْعَثَ دَجَالُونَ كَذَّابُونَ قَرِيبًا مِنْ ثَلَاثِينَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ)

“Қиёмат барпо намешавад то инки худуди 30 дачҷол, ки ҳар кадом муддаии нубувват ҳастанд, зоҳир нашаванд” (Бухорӣ, китоби алфитан. Фатҳул борӣ: 13\81).

Дар Саҳеҳи Муслим аз Савбон (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дурудии Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(وإنه سيكون في أمّتي كذابون ثلاثون، كلهم يزعم أنه نبي، وأنا خاتم النبيين، لا نبي بعدي)

“Дар уммати ман 30 нафар дуруғӯ хоҳанд омад, ҳар кадом муддаии нубувват ҳастанд, вале ман хотами паёмбарон ҳастам ва пас аз ман паёмбаре нахоҳад омад” (Муслим, Ҷомеул-усул, 10\404)

Дар Муснади Аҳмад, Мушкилул-осори Таҳовӣ ва Муъҷами Табаронии кабир ва авсат бо санади саҳеҳ аз Ҳузайфа (р) аз Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ривоят шудааст:

(في أمّتي دجالون سبعة و عشرون، منهم اربعة نسوة، كلهم يزعم أنه نبي، وأنا خاتم النبيين، لا نبي بعدي)

“Дар уммати ман 27 дачҷол ва дуруғӯ, ки чор нафари аз онҳо зан ҳастанд, зухур хоҳанд кард, вале ман хотами паёмбарон ҳастам ва баъд аз ман паёмбаре нахоҳад омад” (Силсилаи аҳодиси саҳеҳа: 4\654, шумораи 1999).

Шумори зиёде аз муддаиёни нубувват дар замонҳои гузашта омадаанд. Дар аҳди саҳобагон Мусайламаи каззоб, Асвади Ансӣ ва Саҷҷоҳи Коҳин ва дар даврони тобеин Мухтори Сақафӣ даъвои нубувват кардаанд ва ҳудуди як аср пеш шахсе ба номи Ҳусайн ибни Алӣ ибни Мирзоаббос дар Ирон муддаии нубувват шуд (дар соли 1233 ҳиҷрӣ дар Техрон ба дунё омад ва дар соли 1309 ҳиҷрӣ дар Ақои Фаластин даргузашт). Ин шахс лақаби “Баҳоуллоҳ” ро ба худ гирифт ва пайравонаш худро баҳой номиданд. Охири касе, ки тибқи иттилооти мо иддиои нубувват кард, Маҳмуд Муҳаммад Тоҳо Судонӣ буд, ки ба василаи мақолот ва кутуб мунташир шуда бисёреро ба вартаи гумроҳӣ кашонид ва дар оғози соли 1985 милодӣ тавассути ҳукумати Судон ба хотири куфр ва гумроҳӣ ва муртад буданаш ба дор овехта шуд. Худованд ин гуна ситамкоронро лаънат кунад. Албатта дачҷоли бузург ҳамон аст, ки дар охири замон буруз мекунад ва Исо ибни Марям (а) барои хотима додан ба фитнаи ӯ аз осмон нозил хоҳад шуд.

Мабҳаси саввум: Фитнаҳо

Матлаби аввал: Барҳазар будан аз фитнаҳо

Инсонии солеҳ ва шоиста мусалмоне аст, ки бар дини нозилшуда аз ҷониби Аллоҳ устувор ва побарҷо бимонад ва уммати солеҳа ҳамон уммате аст, ки ин динро пазируфта ва бар он пойбанд бошад. Аммо фарди мусалмон ва уммати исломӣ бо анвоъи гирифтӣ ва мушкилот мавриди имтиҳон ва озмоиш қарор мегиранд. Гоҳе гирифтӣ ва офатҳо ба хотири пайравӣ аз ҳаво ва ҳавас, хусумат ва тафриқа афканиҳо дар дохили уммати исломӣ нашъат мегиранд, гоҳе

гирифторӣ аз тарафи душмани кинатуз мутаваҷҷеҳи уммати исломӣ мешавад ва гоҳе фитнаҳои ношӣ аз фитнаафканӣ ва хусумат ба ҷо мерасанд, ки мусалмонон алайҳи ҳамдигар шамшер мекашанд ва мунҷар ба хунрезӣ ва қатли нафс мешаванд, дар натиҷа ҳурматҳо поймол ва амвол ба ғорат бурда мешаванд.

Худованди муттаол паёмбари бузурговарашро аз фитнаҳо, ки дар оянда домангири уммати исломӣ мешаванд, огоҳ сохтааст. Бинобар ин аст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи ин фитнаҳо ва роҳҳои наҷот аз онҳо баҳсҳо ва суҳанҳои тулонӣ бо саҳоба доштааст. Абузайд Амр ибни Ахтаб мегӯяд: Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) намози бомдодро барои мо хонд ва ҷиҳати эроди суҳан ба болои минбар ташриф овард. Суҳбат фармуд то инки вақти зуҳр расид, поён шуд. Намози зуҳрро иқома кард ва сипас дубора болои минбар рафт то намози аср ба суҳанонаш идома дод. Баъд аз намози аср болои минбар баромад то вақти мағриб ба суҳанонаш идома дод ва дар бораи фитнаҳое, ки дар замони оянда буруз мекунанд моро дар ҷараён гузошт. Ҳар кас аз мо олимтар буд, онҳоро ба хотир гирифт. (Муслим, китоби фитан).

Шояд ҳазрати Ҳузайфа (р) манзураш ҳамин суҳанронии Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) будааст, ки мефармояд: Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) барои эроди хутба баланд шуд ва ҳама фитнаҳои ояндаро барои асҳоб баён кард ва ҳатто масъалаеро низ боқӣ нагузошт. Баъзе ин суҳбатҳоро ҳифз карданд ва бархе ҳам фаромӯш намуданд, ман ҳам бархе аз суҳанонро фаромӯш кардам. Аммо вақте касе аз ҳамроҳонамро мебинам ба ёди он суҳанон хоҳам афтод, ҳамон гуна, ки дар муддате чеҳраи афрод аз зехн пок мешавад вале бо дидани дубораи он шахс, чеҳраи ёдрафта ба зехн боз мегардад. (Муслим, китоби фитан)

Бархе аз ин фитнаҳо бисёр сангин ва торик ҳастанд ва баъзе дигар хафиф ва осонтар. Дар ҳадиси Ҳузайфа дар Саҳеҳи Муслим дар бораи ин фитнаҳо чунин омадааст:

(مِنْهُنَّ ثَلَاثٌ لَا يَكْذَنَ يَذَرَنَّ شَيْئًا وَمِنْهُنَّ فِتْنٌ كَرِيحِ الصَّيْفِ مِنْهَا صِغَارٌ وَمِنْهَا كِبَارٌ)

“Сетои аз ин фитнаҳо тавре ҳастанд, ки ҳеч чизеро саҳеҳ ва солим боқӣ намегузоранд. Баъзе аз онҳо монанди бодҳои тобистонӣ ҳастанд. Баъзеҳо кучак ва баъзеҳо бузург”. (Саҳеҳи Муслим, китоби фитан)

Шиддати ин фитнаҳо ба ҳадде аст, ки мумкин аст мусалмон аз дин ва имонаш муртад шавад. Дар ҳадисе аз ҳазрати Абухурайра (р) аз Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) чунин омадааст:

(بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ فِتْنًا كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا أَوْ يُمْسِي مُؤْمِنًا وَيُصْبِحُ كَافِرًا يَبِيعُ دِينَهُ بِعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا)

“Қабл аз фаро расидани фитнаҳое, ки монанди шаби торик ҳастанд, ба сӯи аъмоли солеҳ бишитобед. Чун инсон вақти субҳ муъмин аст, вале дар асари ин фитнаҳо мавқеи шом вориди куфр мешавад ё баръакс. Дар ин фитнаҳо мумкин аст касе аз шумо дар баробари матои андаки дунё динашро бифурӯшад. (Аҳмад, Муслим ва Тирмизӣ, Саҳеҳи Чомерулсағир: 3\4)

Дар ҳадиси ҳазрати Анас ибни Молик (р) омадааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд: Пеш аз фаро расидани қиёмат фитнаҳое ба монанди шаби торик хоҳанд омад. Инсон мавқеи субҳ муъмин аст ва мавқеи шом кофир мешавад ё баръакс. Баъзе аз ақвом дин ва имони худро дар баробари матои андаки дунё мефурӯшанд. Ин фитнаҳо чунон бар муъминон ва мусалмонон сангинӣ мекунанд, ки онҳо барои наҷот аз ин фитанҳо маргро орзу мекунанд.

Аз Абухурайра (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بِقَبْرِ الرَّجُلِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي مَكَانَهُ)

“Қиёмат барпо намешавад то инки як инсон дар канори қабри инсонии дигар мегузарад ва меғӯяд: Эй кош мемурдам ва ба ҷои ту дар ин қабр будам” (Бухорӣ, Муслим китоби фитан)

Дар ривояти дигари Имом Муслим чунин омадааст:

(وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ عَلَى الْقَبْرِ فَيَتَمَرَّغُ عَلَيْهِ وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَكَانَ صَاحِبِ هَذَا الْقَبْرِ وَلَيْسَ بِهِ الدِّينُ إِلَّا الْبَلَاءُ)

“Савганд ба зоти ягонаи Худованд қиёмат барпо намешавад то инки як инсон аз канори қабре мегузарад ва рӯи он қабр меғалтад ва мегӯяд: Эй кош ман ба ҷои зинда будан дар ин қабр мебудам” (Саҳеҳи Муслим)

Бузургтарин омили вуқӯи фитнаҳо камилмӣ ва касрати ҷаҳд, тарки Ислом ва иртиқоби гуноҳ ва шикастани ҳурматҳост. Аз ҳазрати Абдуллоҳ ибни Масъуд (р) ва Абумусои Ашъарӣ (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَكْثُرَ الْجَهْلُ يَكْثُرُ الْهَرْجُ)

“Ҳамоно аломати қиёмат, ҷаҳди фаровон ва бардоштани илм аст ва ҳарч зиёд мегардад (манзур аз ҳарч куштор аст)” (Ҷомеул-усул, 11\408, шумораи 7924)

Аз ҳазрати Анас (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَكْثُرَ الْجَهْلُ وَيَكْثُرَ الزَّوْنَا وَيَكْثُرُ شُرْبُ الْخَمْرِ وَيَقِلُّ الرَّجَالُ وَيَكْثُرُ النِّسَاءُ حَتَّى يَكُونَ لِحَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيْمِ الْوَاحِدِ)

“Бетардид аз ҷумлаи нишонаҳои барпо шудани қиёмат бартараф шудани илм, касрати зино, шаробхорию фаровон, кам шудани мардон ва зиёд шудани занон аст. Ҳатто як мард сарпарасти панҷоҳ зан хоҳад буд” (Мутафақун алайҳ, Мишкотул-масобих: 3\21)

Иллати зиёд будани занон ва кам шудани мардон он тавр, ки дар баъзе ривоёти дигар омадааст, ҷангҳое аст, ки дар наздики фаро расидани қиёмат ба вуқӯъ хоҳанд пайваст. Дар аҳодиси Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) аз касрати қатл ва куштор дар охири замон хеле фаровон ёд шудааст ва манзур аз ин қатл ва кушторҳо, қатли кофирон ва ба дасти мусалмонон нест, балки манзур аз он куштани мусалмонон тавассути мусалмонон аст. Дар бисёре авқот асбоб ва аҳдофи ин кушторҳо мушаххас намешавад. Дар ҳадисе аз Абумусои Ашъарӣ (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِنَّ بَيْنَ يَدَيْ السَّاعَةِ الْهَرَجَ قَالُوا وَمَا الْهَرَجُ قَالَ الْقَتْلُ قَالُوا أَكْثَرُ مِمَّا نَقْتُلُ إِنَّا لَنَقْتُلُ فِي الْعَامِ الْوَاحِدِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفًا قَالَ إِنَّهُ لَيْسَ بِقَتْلِكُمُ الْمُشْرِكِينَ وَلَكِنْ قَتْلُ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَالُوا وَمَعَنَا عُقُولُنَا يَوْمَئِذٍ قَالَ إِنَّهُ لَيُنزَعُ عُقُولُ أَكْثَرِ أَهْلِ ذَلِكَ الزَّمَانِ وَيُخَلَّفُ لَهُ هَبَاءٌ مِنَ النَّاسِ يَحْسَبُ أَكْثَرَهُمْ أَنَّهُ عَلَى شَيْءٍ وَلَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ)

“Пеш аз вуқӯи қиёмат ҳарч зиёд мешавад. Аз \bar{y} (Салому дуруди Аллоҳ бар \bar{y} бод) пурсиданд: ҳарч чист? Фармуд: Куштор. Сипас фармуд: Манзур аз куштор кушта шудани куфор ба дасти мусалмонон нест, балки кушта шудани баъзе аз мусалмонон ба дасти баъзеи дигар аст, ҳатто инсон, ҳамсоя, бародар, амак ва писари амакашро мекушад. Пурсида шуд: Оё ақли мо дар он рӯз дар ҷояш аст? Фармуд: Ақли инсонҳои он рӯзгор гирифта мешавад ва инсонҳои беҳудае ҷойгузин мешаванд. Онҳо фикр мекунанд, ки чизе ҳастанд, аммо дар воқеъ онҳо инсонҳои беарзише беш нестанд” (Аҳмад бо санади саҳеҳ. Силсилаи аҳодиси саҳеҳ, Носириддини Албонӣ: 4\248)

Аз ҳазрати Абухурайра (а) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар \bar{y} бод) фармуд:

(وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَدْرِي الْقَاتِلُ فِي أَيِّ شَيْءٍ قَتَلَ وَلَا يَدْرِي الْمَقْتُولُ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ قُتِلَ)

“Савганд ба зоти ягонаи Худованд, ки ҷони ман дар қабзаи қудрати \bar{Y} ст, замоне фаро мерасад, ки қотил намедонад, ки чаро муртакиби қатл шудааст ва мақтул намедонад, ки чаро кушта шудааст” (Муслим, китоби “фитан”)

Матлаби дуввум: Намунаҳое аз ин фитнаҳо

Аввал: Шаҳодати ҳазрати Усмон (р) ва эҷоди дудастигӣ дар сафи мусалмонон

Аз бузургтарин фитнаҳое, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар \bar{y} бод) дар бораи онҳо пешгӯи фармудааст, фитнае аст, ки мунҷар ба кушта шудани халифаи рошид, ҳазрати Усмон (р) ва иншиқоқи сафи муттаҳиди уммати исломӣ мешавад, баъзе бар баъзе дигар шамшер кашиданд ва хунҳои поке аз тарафайн рехта шуд.

Содиқтарин тавсиф барои ин фитна ин буд, ки монанди амвоchi хурушон ва муталотими дарё мавч мезанад.

Дар ҳадиси Ҳузайфа (р) замоне, ки ӯ дар маҳзари Умари Форук (р) нишаста буд, омадааст, ки ҳазрати Умар ибни Хатоб (р) аз ҳозирин пурсид: Чи касе аз шумо суханони Паёмбари Худоро дар мавриди фитнаҳо ба хотир дорад? Ҳузайфа мегӯяд: Ман арз кардам: Фитнаи аҳд, мол ва валад, ки музоҳими намоз ва садақа ва амри ба маъруф ва наҳйи аз мункар мешаванд. Ҳазрати Умар (р) фармуд: Аз ин гуна фитнаҳо савол намекунам, дар бораи фитнаҳое савол мекунам, ки монанди амвоchi хурушони дарё мавч мезананд. Ҳузайфа гуфт: Он фитнаҳо зараре барои ту надоранд, чун миёни шумо ва ин фитнаҳо дарвозаи қуфлшудае вучуд дорад. Ҳазрати Умар (р) пурсид: Оё ин дар шикаста мешавад ё боз мегардад? Ҳузайфа гуфт: Шикаста мешавад. Ҳазрати Умар (р) фармуд: Агар шикаста шавад бори дигар қобили қуфл кардан нест. Арз кардам, оре. Ровӣ мегӯяд: Аз ҳазрати Ҳузайфа пурсидам оё ҳазрати Умар (р) медонист, ки манзур аз дар чи будааст? Ҳузайфа гуфт: Комилан, ҳамон гуна, ки яқин дошт қабл аз ин рӯз шабе вучуд доштааст, чун ман ҳадиси Паёмбари Худоро барояш нақл карда будам, ҳечгуна шаке дар он ҳадис вучуд надорад. Пас бехтар ин аст, ки дар бораи “дар” аз вай савол кунем. Ба Масрук амр кардем то дар бораи “дар” аз ҳазрат савол кунад. Масрук пурсид: Манзур аз боб (дар) кист? Фармуд: Умар. (Бухорӣ ва Муслим, китоби фитан)

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) таърихи вуқуи фитнаро мушаххас кардааст.

Дар ҳадиси Абдуллоҳ ибни Масъуд (р) омадааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Осиёби Ислом пас аз 35 сол ба гардиш дармеояд, агар касе ҳалок шавад масири гумроҳонро мепаймояд ва агар бар дин собит бимонад то ҳафтад сол идома хоҳад дошт. (дар ривояте омадааст, ки ҳазрати Умар (р) савол кард: эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) аз оянда ё гузашта? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: аз гузашта. (Ин ҳадисро Абудовуд, Таҳовӣ дар Мушкилул-осор, Ҳоким, Аҳмад ва дигарон ривоят кардаанд. Ҳоким ин ҳадисро саҳеҳ гуфта Заҳабӣ низ

бар он мувофиқат кардааст. Нигоҳ шавад ба Силсилаи аҳодиси саҳеҳа, Носириддини Албонӣ: 2 \ 703, шумораи: 976)

Чанги Ислом ба осиеб ташбеҳ шудааст, чун чанг сарбозонро орд мекунад ҳамон гуна, ки осиеб гандумро ба орд табдил менамояд. Дар поёни ҳадис Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба муддати замони ҳукумати Бани Умая, ки ҳафтод сол буд, ишора фармудааст.

Дар баъзе ривоёт сароҳатан ба авзоъ ва аҳволи уммати исломӣ дар ин фитнаҳо ишора шудааст. Дар ҳадиси ривоятшуда аз ҳазрати Абухурайра (р) чунин омадааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقْتَبَلَ فِتْنَتَانِ عَظِيمَتَانِ يَكُونُ بَيْنَهُمَا مَقْتَلَةٌ عَظِيمَةٌ دَعَوْتُهُمَا وَاحِدَةٌ)

“Қиёмат барпо намешавад то инки ду гурӯҳи бузург бо як иддио ба чанги ҳам бираванд” (Бухорӣ, китоби маноқиб, шумораи ҳадис: 3608, 3609)

Дуввум: Фитнаи хаворич

Аз ҷумлаи осори фитнаҳо ихтилоф ва дудастигӣ аст. Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи зуҳури гурӯҳе дар охири замон, ки нақши босазое дар эҷоди тафриқа миёни сафҳои мусалмонон бозӣ мекунад, хабар додааст. Ин гурӯҳ муддаии илм ҳастанд ва дар ибодат бисёр саъйу талош мекунанд ва мардумро ба сӯи китоби Худованд даъват мекунанд. Аммо дар воқеъ ҷоҳил ва ситамкоранд, аҳкоми онҳо золимона ва орои онҳо ноқис аст ва хуни мусалмонони дигарандешро мерезанд ва саҳоба ва дигар уламоро ба ҷаҳл нисбат медиҳанд. Дар ҳадиси мутафакун алайҳ аз ҳазрати Алӣ (р) дар ин бора чунин ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(سَيَخْرُجُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ أَحْدَاثُ الْأَسْنَانِ سُفَهَاءُ الْأَحْلَامِ يَقُولُونَ مِنْ خَيْرِ قَوْلِ الْبَرِيَّةِ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ فَإِذَا لَقِيَتْهُمْ فَاقْتُلُوهُمْ فَإِنَّ فِي قَتْلِهِمْ أَجْرًا لِمَنْ قَتَلَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

“Дар охири замон гурӯҳе зухур мекунад, ки ҷавонсол ҳастанд, аз назари илмӣ сафиҳ ва фоқиди дирият ҳастанд. Суханони беҳтарини махлуқи Худоро мегӯянд, Қуръонро мехонанд, аммо Қуръон аз гулӯи онҳо поён намеравад. Ҳамонгуна, ки тир аз камон берун меравад онҳо ҳам аз дин хориҷ мешаванд. Ҳаргоҳ ин гурӯҳро дидед бо онҳо бичангед. Куштани онҳо дар рӯзи қиёмат назди Парвардигор мучиби аҷр ва савоб аст” (Саҳеҳул ҷомиъ: 3\213)

Дар Сунани Абудовуд, Ибни Моҷа, Мустадраки Ҳоким ва Муснади Имом Аҳмад аз ҳазрати Анас (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي خِلَافٌ وَفُرْقَةٌ يَوْمَ يُحْسِنُونَ الْقِيلَ وَيُسِيئُونَ الْفِعْلَ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ تَرَاقِيَهُمْ يَحْفَرُ أَحَدُكُمْ صَلَاتَهُ مَعَ صَلَاتِهِمْ وَصِيَامَهُ مَعَ صِيَامِهِمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ مَرْوَقَ السَّهْمِ مِنَ الرَّمِيَّةِ لَا يَرْجِعُونَ حَتَّى يَرْتَدُّوا عَلَى فَوْقِهِ هُمْ شَرُّ الْخَلْقِ وَالْخَلِيقَةِ طُوبَى لِمَنْ قَتَلَهُمْ وَقَتَلُوهُ يَدْعُونَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ وَلَيْسُوا مِنْهُ فِي شَيْءٍ مَنْ قَاتَلَهُمْ كَانَ أَوْلَى بِاللَّهِ مِنْهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا سَيَمَاهُمْ قَالَ التَّحْلِيْقُ)

“Дар уммати ман ихтилоф ва дудастигӣ эҷод мешавад. Гурӯҳе зухур мекунад, ки суханони зебо мегӯянд аммо амалҳои ношоиста анҷом медиҳанд. Қуръонро мехонанд вале аз гулӯяшон поён намегузарад, аз дин чунон берун мераванд, ки тир аз ҳадаф мегузарад, ба сӯи дин барнамегарданд, магар замоне, ки тири раҳошуда ба ҷои тиргузори дар камон баргардад, (ва чун баргаштани тири раҳошуда ба ҷои тиргузори дар камон маҳол аст, бинобар ин баргаштани онон ба сӯи дин низ маҳол аст) онҳо бадтарин махлуқи рӯи замин ҳастанд. Хушо ба ҳоли касе, ки онҳоро бикӯшад ё ба василаи онҳо кушта шавад. Онҳо мардумро ба сӯи китоби Худо даъват мекунад ва ҳоло онки ҳечгуна муносибате бо Қуръон надоранд. Ҳар кас онҳоро бикӯшад назди Худованд аз онҳо беҳтар аст. Аломоти онҳо тарошидани мӯи сар аст” (Саҳеҳул ҷомиъ: 3\217)

Ин гурӯҳ дар замони саҳобаи киром зухур карданд, саҳобагонро тақфир ва хуни мусалмононро мубоҳ қарор доданд ва фитнаи бузурге дар уммати исломӣ ба вуҷуд оварданд.

Матлаби савум: Чигунагии раҳои аз фитнаҳо

Бисёре аз саҳобагон барои шинохтан ва шинохти роҳи наҷот аз онҳо заҳмат ва талоши зиёде ба харҷ додаанд, яке аз пешгомони онҳо ҳазрати Ҳузайфа ибни Ямон (р) аст. Дар ривоёти саҳеҳ аз ин саҳобаи бузургвор чунин нақл шудааст: Ман аз ҳар касе ба ин фитна огоҳтар ҳастам.

Ҳазрати Ҳузайфа ба хотири инки дар фитнаҳо наҷфтад хеле зиёд дар бораи онҳо аз Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) савол мекард. Дар Саҳеҳи Бухорӣ аз ҳазрати Ҳузайфа (р) ривоят шудааст, ки мегӯяд: Мардум дар бораи хайр ва хубиҳо аз Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) савол мекарданд, вале ман дар бораи шар ва бадӣҳо савол мекардам то битавонам худро аз онҳо наҷот диҳам. Арз кардам: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мо дар ҷаҳолат ва бадӣҳо мезистем, Худованд ин хайр (дини мубини Ислом)-ро барои мо фиристонд, оё баъд аз ин хайр ва хубӣ бадӣ эҷод мешавад? Фармуд:

(نَعَمْ قُلْتُ وَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الشَّرِّ مِنْ خَيْرٍ قَالَ نَعَمْ وَفِيهِ دَخْنٌ قُلْتُ وَمَا دَخْنُهُ قَالَ قَوْمٌ يَهْدُونَ بِغَيْرِ هُدًى تَعْرِفُ مِنْهُمْ وَتُنْكِرُ قُلْتُ فَهَلْ بَعْدَ ذَلِكَ الْخَيْرِ مِنْ شَرِّ قَالَ نَعَمْ دُعَاءُ عَلَىٰ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ صِفْهُمْ لَنَا قَالَ هُمْ مِنْ جِلْدَتِنَا وَيَتَكَلَّمُونَ بِأَلْسِنَتِنَا قُلْتُ فَمَا تَأْمُرُنِي إِنْ أَدْرَكَنِي ذَلِكَ قَالَ تَلْزِمُ جَمَاعَةَ الْمُسْلِمِينَ وَإِمَامَهُمْ قُلْتُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ جَمَاعَةٌ وَلَا إِمَامٌ قَالَ فَاعْتَزِلْ تِلْكَ الْفِرْقَ كُلَّهَا وَلَوْ أَنَّ تَعَصَّ بِأَصْلِ شَجَرَةٍ حَتَّىٰ يُدْرِكَكَ الْمَوْتُ وَأَنْتَ عَلَىٰ ذَلِكَ)

“Оре. Баъд аз он “Дахан” аст. Арз кардам: “Дахан” чист? Фармуд: Гурӯҳе аст, ки хилофи роҳнамудҳои ман мардумро роҳнамоӣ мекунанд, шумо баъзе аз аъмоли онҳоро меписандед вале баъзе дигарро рад мекунед. Арз кардам: Оё баъд аз ин хайр шарре ба вучуд меояд? Фармуд: Оре, даъватгароне бар дарҳои дӯзах нишастаанд, ҳар кас даъвати ононро бипазирад ва лабайк гӯяд ӯро ба дӯзах партоб мекунанд. Арз кардам: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ононро ба мо муарифӣ кун. Фармуд: Онҳо аз наҷоди мо ҳастанд ва бо луғат ва забони мо ҳарф мезананд. Арз кардам: Агар ман то он замон зинда мондам чи кунам? Чи дастуре ба ман медиҳед? Фармуд: Аз тамоми ин гурӯҳҳо худро ҷудо кун, ҳатто агар маҷбур шави ба биёбоне бирав ва аз барги дарахтон тағзия бигир ва то лаҳзаи фаро

расидани марг бар ҳамин ҳолат боқӣ бимон” (Саҳеҳи Бухорӣ, китоби фитан, Фатхул-борӣ 13\35)

Аз Ирбоз ибни Сория (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) суханони бисёр зебо ва балиге дар ҷамъи мо баён фармуд, суханоне ки ашқхоро сарозер ва дилхоро нарм кард. Арз кардем: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ин суханон монанди суханони касе аст, ки бо дӯстон ва ёронаш худоҳофизӣ мекунад, шумо ба чизҳое моро васият мефармоед? Фармуд:

(قد تركتكم على البيضاء ليلها كنهارها لا يزيغ عنها بعدي إلا هالك، و من يعيش منكم فسيري
اختلافا كثيرا، فعليكم بما عرفتم من سنتي و سنة الخلفاء الراشدين المهديين عضوا عليها بالنواجذ و عليكم
بالطاعة و إن عبدا حبشيا، فإنما المؤمن كالجمال الأنف حيثما قيد انقاد)

“Шуморо дар ҳоле раҳо мекунам, ки ҳама чизро барои шумо возеҳ ва равшан сохтаам, ҳама мубҳамот равшан ва ошкор шудаанд. Баъд аз ман ҳечқас роҳи инҳирофро интиҳоб намекунад, магар касе, ки дар тақдири Худованд сарнавишташ ба ҳалокат сиришта бошад, ҳар кас аз шумо баъд аз ман зинда бимонад шоҳиди ихтилофоти зиёде хоҳад шуд. Шуморо лозим аст ба равишҳои хулафои рошидин ҷанг бизанед ва пойбанди он бошед ва итоат кунед, агар ҳам ҳокими шумо як ғуломи сиёҳпӯсти ҳабашӣ бошад. Мисоли марди муъмин монанди шутуре аст, ки маҳор (лаҷом зада) шудааст, ба ҳарҷо ронда шавад меравад” (Ибни Моҷа, Тирмизӣ ва Аҳмад)

Вазифаи муъмин ҳангоми куштори мусалмонон

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) умматро дар фитнаҳое, ки миёни мусалмонон руҳ медиҳад, роҳнамоӣ кардааст. Дар фитнаҳое, ки ҳақ мубҳам ва ташҳиси умур мушкил аст, Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мусалмононро аз ворид шудан дар ҷанг барҳазар доштааст ва тавсия мефармояд, ки беҳтарин роҳ дар ин гуна фитнаҳо ғӯшанишинӣ аст, дар қуллаи кӯҳҳо рафта бо чаронидани ғӯсфанд рӯзҳои зиндагиашро сипарӣ кунад ё инки дар қаламрави ҳукумати исломӣ бо душманони дин бичангад. Агар шамшери ду

гурӯҳи аз мусалмонони даргир домангири ӯ шуд аз худ дифоъ накунад, ҳарчанд ҷони худро аз даст диҳад. Аз ҳазрати Абубакр (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِنَّهَا سَتَكُونُ فِتْنًا أَلَا تَكُونُ فِتْنَةً الْقَاعِدُ فِيهَا خَيْرٌ مِنَ الْمَاشِي فِيهَا وَالْمَاشِي فِيهَا خَيْرٌ مِنَ السَّاعِي إِلَيْهَا أَلَا فَإِذَا نَزَلَتْ أَوْ وَقَعَتْ فَمَنْ كَانَ لَهُ إِبِلٌ فَلْيَلْحَقْ بِإِبِلِهِ وَمَنْ كَانَ لَهُ عَنَمٌ فَلْيَلْحَقْ بِعَنَمِهِ وَمَنْ كَانَ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَلْحَقْ بِأَرْضِهِ قَالَ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ إِبِلٌ وَلَا عَنَمٌ وَلَا أَرْضٌ قَالَ يَعْمِدُ إِلَى سَيْفِهِ فَيَدُقُّ عَلَى حَدِّهِ بِحَجَرٍ ثُمَّ لِيَنْجُ إِنْ اسْتَطَاعَ التَّجَاةَ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتَ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتَ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتَ اللَّهُمَّ قَالَ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ أُكْرِهْتُ حَتَّى يُنْطَلَقَ بِي إِلَى أَحَدِ الصَّقَبِينَ أَوْ إِحْدَى الْفِتْنَتَيْنِ فَضَرَبَنِي رَجُلٌ بِسَيْفِهِ أَوْ يَجِيءُ سَهْمٌ فَيَقْتُلُنِي قَالَ يَبُوءُ بِإِيْمِهِ وَإِيْمِكَ وَيَكُونُ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ)

“Фитнаҳое дар оянда буруз хоҳанд кард, касе ки дар авҷи фитнаҳо нишастааст беҳтар аст аз касе, ки дар онҳо роҳ меравад ва касе, ки дар фитна роҳ меравад беҳтар аст аз касе, ки дар фитнаҳо ширкат мекунад. Огоҳ бошед ҳаргоҳ фитнаҳо нозил шуданд, ҳар кас шутуре дошта бошад ба шутурҳои худ мулҳақ шавад ва ҳар кас гӯсфанд дошта бошад ба гӯсфандони худ мулҳақ шавад, ҳар кас замини зироатӣ дошта бошад ба заминҳояш мулҳақ шавад. Яке аз ҳозирин арз кард: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) касе, ки шутур, гӯсфанд ва замин надошта бошад чи кунад? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Шамшерашро гирифта лаби онро бар санг бизанад то шикаста шавад, сипас агар барояш мақдур аст ҳудахро наҷот диҳад. Бор Илоҳо оё расонидам? (хабар кардам) Бор Илоҳо оё расонидам? Бор Илоҳо оё расонидам? (Ба ин маъно ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) моро аз воқеъ шудани ин фитнаҳо ва чигуна худро аз ин фитнаҳо наҷот доданро хабар додааст.) (Паёмбари Худо ин суханро се маротиба такрор намуданд). Яке аз ҳозирин пурсид: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) бифармод: Агар ман иҷборан ба сӯи ҷанг кашонида шавам ё ба сӯи яке аз фариқайн бурда шавам? Ва аз тарафи касе мавриди исобати шамшер қарор гирифтаам ё инки тире ба ман исобат кард ва ман кушта шудам чи мешавад? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Қотили ту гуноҳони худ ва гуноҳони туро бар дӯш хоҳад гирифт ва аз аҳли дӯзах аст” (Муслим, китоби фитан, боби нузули фитан: 4\2212, шумораи: 2887)

Аз Абусаъиди Хидрӣ (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ عَنَّمْ يَتَّبِعُ بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ)

“Қариб аст ки (дар ояндаи наздик) беҳтарин моли мусалмонон гӯсфандоне бошад, ки онҳоро дар қуллаи кӯҳҳо ва чарогоҳҳо бурда, ба хогири ҳифозат аз динаш, аз фитнаҳо фирор мекунад” (Бухорӣ, Фатҳул-борӣ: 13\40)

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба ҳазрати Абузар нишон дод, ки дар фитнаҳо чигуна амал кунад, фармуд:

(أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا يَعْنِي حَتَّى تَغْرَقَ حِجَارَةُ الرَّيْتِ مِنَ الدَّمَاءِ كَيْفَ تَصْنَعُ قَالَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَفْعُدِي فِي بَيْتِكَ وَأَعْلِقِي عَلَيْنِكَ بَابَكَ قَالَ فَإِنْ لَمْ أَتُرْكْ قَالَ فَأَتِ مَنْ أَنْتَ مِنْهُمْ فَكُنْ فِيهِمْ قَالَ فَآخِذِي سِلَاحِي قَالَ إِذَنْ تُشَارِكُهُمْ فِيمَا هُمْ فِيهِ وَلَكِنْ إِنْ خَشِيتَ أَنْ يَرُوعَكَ شِعَاعُ السَّيْفِ فَأَلْقِي طَرَفَ رِدَائِكَ عَلَى وَجْهِكَ حَتَّى يَبُوءَ بِإِثْمِهِ وَإِثْمِكَ)

“(Эй Абузар) Агар ҷанге миёни мусалмонон рух дод ва мусалмонон даргири куштор шуданд ба гунае, ки Ҳичоратул-зайт (номи маҳале аст дар Мадинаи мунаввара) ғарқ дар хунҳо шуд, онҳо чи мекуни? Абузар (р) гуфт: Худо ва паёмбараш донотар ҳастанд. Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Дар хонаи худ бинишин ва дари манзилатро бибанд. Абузар (р) гуфт: Агар натавонистам чи? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Ҳамроҳи касе бош, ки дар гузашта бо вай будаи. Гуфтам: Силоҳамро ҳамл кунам? Фармуд: Онҳо шарики онҳо ҳасти, аммо агар эҳтимоли он вучуд дорад, ки шамшер туро таҳдид кунад, чодаратро бар чехраат бияндоз. Яъне муқовимат нақун то қотили ту бо бори гуноҳони худ ва гуноҳони ту ба сӯи Худо баргардад (ва вориди дӯзах шавад)” (Ҳадиси саҳеҳ, Аҳмад, Абудовуд, Ибни Ҳиббон, Ҳоким, Саҳеҳи сағир 6\258)

Асҳобе монанди Саъд ибни Абиваққос (р), Абдуллоҳ ибни Умар (р), Муҳаммад ибни Салама (р), Абибақра ва ғайра, ки дар ҷанг миёни ёрони ҳазрат дар даврони Алӣ (р) ва Муовия (р) ширкат карданд ба ин аҳодис истидлол намуданд. Ин бузургон бар ин бовар буданд, ки ворид

шудан дар фитна чоиз нест, ҳатто агар касе ба куштани онҳо иқдом кунад аз худ дифоъ намекунад.

Баъзе бар ин бовар буданд, ки инсон дар фитна дохил нашавад, аммо агар касе ба онҳо ҳамла кард аз худ дифоъ кунад.

Чумхури саҳоба ва тобеин бар ин бовар буданд, ки ҳимоят аз ҳақ ва саркуби ёғиҳо лозим аст, соҳибони ин дидгоҳ аҳодиси мазкурро дар ҳаққи касоне татбиқ кардаанд, ки тавони қитолро надоштанд ва ба далеле аз зуафо маҳсуб мешаванд ё инки қодир ба ташҳиси ҳақ аз ботил нестанд. (Фатҳул-борӣ: 13\33)

Табарӣ меғӯяд: Фитна ба маънои ибтило ва озмоиш аст. Инкори мункар бар касоне, ки қодир бар ин амаланд вочиб аст, ҳар кас аҳли ҳақро ҳимоят кунад дуруст амал кардааст ва ҳар кас хатокорро ҳимоят кунад муртакиби иштибоҳ шудааст. Агар масъала мубҳам ва мушкил шавад (яъне ташҳиси ҳақ аз ботил мумкин набошад) дар он сурат аст, ки аҳодиси наҳй аз қитол сидқ пайдо мекунад. (Фатҳул-борӣ: 13\31)

Бегумон дар чунин шароите, ки ҳаво ва ҳавас ҳоким аст ва фитнаҳо барпо мешаванд, ташҳиси ҳақ аз ботил хеле мушкил аст. Беҳтарин роҳ барҳазар будан ва гӯшагирӣ аст то мусалмон муҷиби азият ва озори мусалмони дигар қарор нагирад ва хуни ноҳақеро бар замин нарезад. Валлоҳу аълам.

Матлаби чорум: Маҳали интишори фитнаҳо

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ҷиҳати вазиши боди фитнаҳо ба сӯи кишварҳои исломиро барои мо равшан кардааст. Дар Бухорӣ, Муслим ва Муватаи Молик аз ҳазрати Абухурайра (р) чунин омадааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(رَأْسُ الْكُفْرِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ، وَالْفَخْرُ وَالْحَيْلَاءُ فِي أَهْلِ الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ: الْفَدَّادِينَ أَهْلِ الْوَبْرِ، وَالسَّكِينَةَ فِي أَهْلِ

الغَنَمِ)

“Пояҳои куфр дар тарафи шарқ қарор доранд. Болидан ва ғурур дар касоне ёфт мешавад, ки аҳли асп ва шутур ҳастанд. (Дар замони

Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ва дар ҷомеаи араб он рӯз асп ва шутур аз умдатарин васоили нақл ба ҳисоб меомаданд ва ағлаби онҳое, ки соҳибони асп ва шутур буданд ба худ менозиданд ва дигаронро ба нигоҳи паст менигаристанд) ва оромиш ва сукунхотири дар касоне вучуд дорад, ки соҳиби гӯсфанд ҳастанд” (Ҷомеул-усул 10\61, шумораи: 7528)

Ривоёти зиёде ҳаммонанди ин ривоят дар китобҳои ҳадис нақл шудааст, ки ба далели парҳез аз такрор, аз нақли онҳо сарфи назар мешавад.

Албатта дар як ривоят аз Ибни Умар (р) чунин омадааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(إِنَّ الْفِتْنَةَ هَاهُنَا إِنَّ الْفِتْنَةَ هَاهُنَا مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ)

“Фитна аз ҷое сарозер мешавад, ки шохи шайтон тулуъ мекунад”

Бухорӣ ва Муслим аз Оиша (р) ривоят мекунанд, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармудааст: Сари фитна ҷое аст, ки шохи шайтон тулуъ мекунад. (Бухорӣ китоби фитан, боби “фармудаи Паёмбар: Фитна аз тарафи мащриқ аст”, Фатхул-борӣ (13\45), Муслим китоби “фитан”, боби “фармудаи Паёмбар: Фитна аз тарафи мащриқ аст” 4\2229, шумораи 2905)

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар поёни ҳадис мефармояд:

(اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَامِنَا اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي يَمِينِنَا قَالُوا وَفِي نَجْدِنَا، قَالَ هُنَاكَ الزَّلَازِلُ وَالْفِتْنُ وَبِهَا أَوْ قَالَ مِنْهَا يَخْرُجُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ)

“Парвардигоро дар Шоми мо ва дар Ямани мо баракат иноят фармо. Ҳозирин гутфанд: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар Начди мо? Паёмбар (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Онҷо маҳали зилзила ва фитнаҳо аст ва шохи шайтон аз онҷо тулуъ мекунад” (Бухорӣ китоби фитан, боби “фармудаи Паёмбар: Фитна аз тарафи мащриқ аст”, Фатхул-борӣ (13\45))

Начд дар луғат ба маънои замини баланд аст. Хаттобӣ мегӯяд: Касоне, ки дар Мадина ҳастанд, начди онҳо сахрои Ироқ ва атрофи он

аст ва сахрои Ироқ машриқи аҳолии Мадина аст ва наҷд ҳамон тавр, ки арз шуд, ба маънои замини муртафиъ ва баланд аст. Наҷд акси ғур аст. Ғур ба маънои замини паст ва нишеб ва тамоми сарзамини Таҳома аз манотиқи ғур аст, Макка аз ҷумлаи сарзамини Таҳома аст. (Фатҳулборӣ: 13\47)

Ироқ дар ҷиҳати шарқ аст ва нисбат ба Мадина наҷд (яъне минтақаи муртафиъ) махсуб мешавад. Солим ибни Абдуллоҳ ибни Умар низ чунин фаҳмида буд. Вақте мардуми Ироқ муртақиби корҳои бузург мешуданд ва аз корҳои ҳақир ва кучак савол мекарданд, Солим хитоб ба онҳо мегуфт: Эй аҳли Ироқ ман дар бораи корҳои кучак аз шумо савол намекунам, балки корҳои бузургро ба шумо месупорам. Падарам ба нақл аз ҳазрати Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ барӯ бод) фармуд: Ҳамоно фитнаҳо аз инҷо (ишора ба тарафи машриқ) меоянд, аз ҷое ё аз ҷиҳате, ки шоҳи Шайтон тулуъ мекунад ва шумо мардуми Ироқ баъзе гардани баъзе дигарро мезанед. (Муслим, китоби “алфитан”, боби “алфитна минал машриқи” 4\2229, шумораи ҳадис: 29905)

Ҳар касе таҳқиқе ва пажӯҳише дар таърих дорад, ба хубӣ медонад, ки фитнаҳо ва боди самуми онҳо аз ҷониби машриқ бар фазои олами Ислом ва уммати исломӣ вазиданд. Фитнаҳое, ки боиси қатли халифаи рошид ҳазрати Усмон (р) шуданд аз машриқ нашъат гирифта буданд. Фирқаи Ҳарурия (хаворич) аз шарқ зухур кард. Бодҳои самуми хаворич идома пайдо кард то дар даврони амавиҳо тору пуди уммати исломиро аз ҳам пошид ва инқилоби Занҷ дар соли 255 ҳиҷрӣ аз шарқ (Басра) шуруъ шуд ва дар соли 278 ҳиҷрӣ наҳзати Қаромита низ аз сарзамини Ироқ ва машриқ оғоз гардид. Ҷиноёте, ки Қаромита ва занҷиҳо ба уммати исломӣ ва ҷаҳони Ислом ворид карданд, бар касе пӯшида нест.

Фитнаи оламсӯзи тоторҳо низ аз машриқ шуруъ шуд ва вазъият чунин хоҳад монд то онки парчамҳои Дачҷол аз Хуросон зоҳир мешавад, ҳамон гуна, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ барӯ бод) хабар додааст.

Мабҳаси чорум: Супурдани масъулият ба ноаҳлон

Гумоштани фарди номуносиб дар маҳал ва мансабҳои муносиб аз ҷумлаи завобити бисёр муҳим ва арзишманде аст, ки зиндагии башар бидуни риояти он ҳаргиз ба салоҳ намеанҷомад. Рӯи ин ҳисоб мақтаъҳое дар ториhi исломӣ, ки масъулиятҳои калидӣ ба афроди шоиста ва бокифоят супурда шуданд аз ҷумлаи мақотиъ ва фатароти бисёр равшан ва тиллоӣ ҳастанд, ки дар ториhi уммати исломӣ ба ҳисоб меоянд. Бузурgtарин мушките, ки мунҷар ба фасоди низоми ҳаёти башар мегардад ин аст, ки мансабҳои калидӣ ва масъулиятҳои ҳассос ба афроди бекифоят супурда шаванд, афроде, ки ҳаёт ва зиндагии башарро тобеи ҳавасҳои худ қарор медиҳанд ва мошини ҷомеаро бар асоси манофеи шахсии худ ба ҳаракат дармеоваранд ва инсонҳои шоиста, ки қодир ба идораи умур ба наҳви аҳсан ва афзал ҳастанд канор зада мешаванд.

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хабар додааст, ки аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат супурдани масъулият ба афроди ношоиста ва нолоиқ аст. Дар Саҳеҳи Бухорӣ аз ҳазрати Абухурайра (р) ривоят шудааст, ки мегӯяд: Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар маҷлисе баҳс мекарданд, ки марди бодиянишине ворид шуд ва савол кард: Қиёмат кай фаро мерасад? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба суҳанонаш идома дод ва ба саволи саволкунанда тавачҷуҳ накард. Баъзеҳо бар ин бовар буданд, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) саволи бодиянишинро шунид вале онро нописанд ва бад ҷилва додааст. Бархе ҳам гуфтанд: Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) саволро нашунудааст. Вақте Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба суҳанонаш поён дод, фармуд: Касе ки дар бораи қиёмат савол кард кучост? Он марди бодиянишин гуфт: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ман ҳастам. Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِذَا ضَبَّتْ الْأَمَانَةُ فَأَنْتَظِرُ السَّاعَةَ قَالَ كَيْفَ إِضَاعَتُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ

فَأَنْتَظِرُ السَّاعَةَ)

“Ҳаргоҳ амонат зоеъ шуд мунтазири қиёмат бош. Он марди бодиянишин гуфт: Амонат чигуна зоеъ мешавад? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ū бод) фармуданд: Ҳаргоҳ масъулиятҳо ба афроди бекифоят супурда шуд, қиёмат фаро мерасад” (Ҷомеул-усул: 10\396, шумораи: 7904)

Касе нигоҳи амиқ ба тарихи исломӣ биандозад ба осонӣ хоҳад донист, ки ин беморӣ (яъне супурдани масъулиятҳо ба афроди бекифоят) ки дар суханони Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ū бод) ба он ишора шудааст яке аз бузургтарин офатҳост, ки домангири уммати исломӣ шудааст ва осебҳои фаровони иҷтимоиро бар пайкари уммати исломӣ ворид сохтааст. Мустабидони бекифояте зимоми умури умматро дар даст гирифтаанд, ки тоб ва тавони шунидани суханон ва дидгоҳҳои муҳолифинро надоранд. Дар ҳадисе аз ҳазрати Муовия (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ū бод) фармуд:

(سَيَأْتِي قَوْمٌ يَتَكَلَّمُونَ، فَلَا يَرُدُّ عَلَيْهِمْ، يَتَقَا حَمُونَ فِي النَّارِ تَقَا حَم الْقَرْدَةَ)

“Дар уммати ман роҳбароне баъд аз ман хоҳанд омад, суханоне мегӯянд, ки ҷавоб додани онҳо барои касе мақдур нахоҳад буд. Ин гуна ҳокимон монанди маймун дар дӯзах андохта мешаванд” (Табаронӣ дар Ал-кабир ва Ал-авсат)

Баъзе аз ин ҳокимон ба далели иншиғол ва пардохтан ба шаҳавот ва ғарқ шудан дар лаззатҳо, аз риояти умури мусалмонон бозмемонанд ва бархе дигар ҳақро намешиносанд ва таъхир намедиханд. Қаҳран ин гурӯҳ мардумро ба анҷоми умуре вомедоранд, ки худ ба онҳо огоҳ нестанд. Дар натиҷа бидъат ва мункарот дар ҷомеа густариш пайдо мекунад. Ҳадисе дар ҷиҳати таъйиди ин матлаб аз Убода ибни Сомит (р) ба шарҳи зер ривоят шудааст:

(سَتَكُونُ أُمَرَاءُ تَشْغَلُهُمْ أَشْيَاءٌ يُؤَخَّرُونَ الصَّلَاةَ عَنْ وَفَّيْهَا فَصَلُّوا الصَّلَاةَ لَوْفَيْهَا وَاجْعَلُوا صَلَاتَكُمْ مَعَهُمْ

تَطَوُّعًا)

“Ҳокимоне хоҳанд омад, ки ба корҳои машғул мешаванд ва намозро аз вақти асли ба таъхир меандозанд (шумо, ки дар вақти аввал

намози худро хондаед) ҳамроҳ бо онҳо намозро бо нияти суннат бигзоред” (Ҷомеул-сағир, 3\205)

Дар ҳадиси Умми Салама (р) ки Имом Муслим ва Абудовуд онро нақл кардаанд, чунин омадааст:

(سَتَكُونُ أَمْرَاءً فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ فَمَنْ عَرَفَ بَرِيءٌ وَمَنْ أَنْكَرَ سَلِمَ وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ لَمْ يَبْرَأْ)

“Ҳокимон ва амироне хоҳанд омад, ки бархе аз аъмолашонро қабул доред, вале бархе дигарро намеписандед. Ҳар кас аз аъмоли зишти онҳо изҳори норизоӣ кунад табриа мешавад ва ҳар кас инкор кунад ҷони солим бадар мебарад. Аммо касе, ки хӯшнуд шуда ва табиат кунад худро табриа накардааст” (Ҷомеул-сағир, 3\205)

Ривояти дигаре дар Муснади Имом Аҳмад ва Муъҷами Табаронӣ аз ҳазрати Ибни Масъуд (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд: Ҳокимоне дар оянда ба шумо мусаллат хоҳанд шуд, ки намозҳоро аз вақти худ ба таъхир меандозанд ва бидъатҳоро ривоч медиҳанд. Ибни Масъуд гуфт: Эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) таклифи мо дар он сурат чист? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Аз ман мепурси, ки таклифи ту чист? Касе, ки аз Худо нофармонӣ кунад ҳеч гуна ҳаққи итоате бар дигарон надорад.

Мушоҳида мекунем, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) иҷозаи қиём ва шуришро алайҳи ҳокимони нофармон содир нафармудааст, зеро қиём сабаби хунрезӣ ва куштори мардуми бегуноҳ мешавад. Албатта адами қиём то замоне аст, ки ҳокимон бар аҳкоми умумии Ислоҳ амал кунанд ва пойбанди зоҳири шаръ бошанд.

Дар Сунани Насоӣ, Муснади Ибни Ҳиббон бо санади саҳеҳ аз ҳазрати Арфаҷа нақл мекунанд, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إِنَّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي هَنَاتٌ وَهَنَاتٌ، فَمَنْ رَأَيْتُمُوهُ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ - أَوْ يَرِيدُ أَنْ يَفْرُقَ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ - كَأَنَّا مِنْ كَانٍ فَاقْتُلُوهُ، فَإِنَّ يَدَ اللَّهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ، وَالشَّيْطَانُ مَعَ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ يَرْكُضُ)

“Баъд аз ман табъизҳо ва тарҷихотеро хоҳед дид. Аммо шумо ҳар касеро дидед, ки аз ҷамоати мусалмонон худро ҷудо мекунад ё қасди

тафрикаи уммати исломиро дорад гардани ўро бизанед. Ҳар касе бошад ва дорои мақоме бошад, чун дасти Худо ҳамроҳи ҷамоат аст ва Шайтон бо касоне роҳ меравад, ки тафрикаафкан ҳастанд” (Ҷомеул-сағир 3\205)

Мабҳаси панҷум: Фасоди мусалмонон

Мизони пешрафт ва сиёдати уммат бастагӣ ба мизони вучуди афроди нек ва шоиста дорад, ки улғӯи арзишҳои воло ва ахлоқи сутуда бошанд ва дар дунёи хориҷ барои иқомаи адл, аз байн бурдани ноҳинҷориҳо ва ислоҳи фасод талош кунанд. Ин гуна афроди нек ва солеҳ ҳамон касоне ҳастанд, ки бори амонатеро, ки осмонҳо ва замин аз пазируфтани он худдорӣ карданд бар дӯши худ гирифтаанд:

﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ

كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ [الاحزاب: ٧٢]

“Мо амонат (ихтиёр ва ирода)-ро бар осмонҳо ва замин ва кӯҳҳо (ва ҳама ҷаҳони хилқат) арза доштем (ва анҷоми вазифаи ихтиёрӣ ҳамроҳ бо масъулият ва анҷоми вазифаи иҷборӣ бидуни масъулиятро ба эшон пешниҳод кардем. Ҷумлагии онҳо иҷбориро бар ихтиёр бартарӣ доданд) ва аз пазириши амонат худдорӣ карданд ва аз он тарсиданд ва ҳоло инки инсон (ин уҷубаи ҷаҳон) зери бори он рафт (ва дорои мавқеияти бисёр мумтозе шуд. Аммо бархе аз) онон (пай ба арзиши вучудии худ намебаранд ва қадри ин мақоми баландро намедонанд ва) воқеан ситамгар ва нодонанд”.

(Сураи Аҳзоб: ояти 72)

Манзур аз амонат ҳамон имон ва тақлифи шаръӣ аст, ки Худованд ба унвони амонат онро ба бандагонаш супурдааст. Пардохтани мол ва ҳуқуқи бандагон низ аз ҷумлаи амонат маҳсуб мешавад ва Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) пешбинӣ фармудааст, ки ин амонат ба тадриҷ бардошта мешавад. Дар замони ҳазрати Ҳузайфа андаке аз он бардошта шуд, вале дар замони мо бештар ва дар замони оянда беш аз ин бардошта хоҳад шуд. Имом Муслим дар саҳеҳи худ аз ҳазрати Ҳузайфа (р) чунин нақл мекунад, ки

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ду ҳадис барои мо нақл карданд, якеро дар замони худ дидаам ва дар интизори дуввумӣ ҳастам. Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(أَنَّ الْأَمَانَةَ نَزَلَتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ الْقُرْآنِ ثُمَّ عَلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ وَحَدَّثَنَا عَنْ رَفْعِهَا قَالَ يَتَأَمُّ الرَّجُلُ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ الْأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ فَيَظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ ثُمَّ يَتَأَمُّ النَّوْمَةَ فَتُقْبَضُ فَيَبْقَى أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجْلِ كَجَمْرِ دَخَرَجْتَهُ عَلَى رِجْلِكَ فَتَنْفِطُ فَتَرَاهُ مُنْتَبِرًا وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ فَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَّبَاعُونَ فَلَا يَكَادُ أَحَدٌ يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ فَيُقَالُ إِنَّ فِي بَنِي فُلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ مَا أَعْقَلَهُ وَمَا أَظْرَفَهُ وَمَا أَجْلَدَهُ وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ وَلَقَدْ أَتَى عَلِيٌّ زَمَانَ وَمَا أَبَالِي أَيْكُمْ بَايَعْتُ لَيْسَ كَانَ مُسْلِمًا رَدَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيًّا رَدَّهُ عَلَيَّ سَاعِيهِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَمَا كُنْتُ أَبَايَعُ إِلَّا فُلَانًا وَفُلَانًا)

“Амонат реша дар дили мардум дорад. Нахустин амонат Қуръони карим аст, ки нозил шуд ва мардум онро фаро гирифтанд, сипас навбати амонати суннат омад, ки мардум онро ҳам ёд гирифтанд. Сипас Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи рафтан ва баланд шудани амонат сухан гуфта фармуд: Инсон каме мехобад, амонат аз дили ӯ бардошта мешавад ва ин бардоштан асари каме барҷо мегузорад, сипас дубора мехобад ва миқдори дигаре аз амонат бардошта мешавад, ин бор асараш монанди обилае (донаи обилае) боқӣ мемонад. Донае, ки онро бар рӯи поят меғалтонед, мебинӣ, ки барҷаста шудааст аммо дохили он чизи муфиде (ғайр аз хуни фосидшуда, ки ба сурати об даромадааст) ёфт намешавад. Сипас Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) чанд сангрязро гирифт ва онро рӯи пояш ғалтонид ва фармуд: Мардум муомила мекунанд, ҳеҷ кас амонатро ба ҷой намеоварад, ба гунае, ки амонатдорҳо меғӯянд: Инсонҳои амин бисёр кам ва ангуштшумор ҳастанд. Чунин гуфта мешавад: Дар фалон тоифа ё маҳала фарди амине вучуд дорад. Ҳатто дар бораи баъзе инсонҳо гуфта мешавад: Чи қадар зирак аст? Чи қадар шух аст? Чи қадар оқил аст? Ҳама ин сифотро дорад, аммо ба андозаи як донаи арзан имон надорад. (Муслим, китоби имон, шумораи: 2\126, шумораи: 143)

Ҳузайфа меғӯяд: Ран рӯзгореро шоҳид будам, ки аслан таваҷҷуҳ намекардам бо чи касе муомила мекунам ва тарафи ҳисоби ман кист. Чун мутмаин будам, ки тарафи ҳисоби ман мусалмон аст. Дин ӯро вомедорад, ки ҳаққи маро адо кунад ва агар яҳудӣ ва насронӣ аст

ҳокими исломӣ метавонад ҳақи маро аз вай бигирад, вале имрӯз бо шумо ҷуръати муомила карданро надорам, магар бо фалонӣ ва фалонӣ”

Мабҳаси шашум: Барда (каниз) кардани модарон, фахрфурӯшии фақирон ва кохнишинии чупон.

Имом Муслим дар саҳеҳи худ аз ҳазрати Умар ибни Хаттоб (р) дар бораи омадани Ҷибрил ба сурати як инсон бо либоси сафед ва мӯйҳои бисёр кутоҳ ва мушкӣ назди Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод), нақл мекунад ва меғӯяд: Ҷибрил аз ӯ (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи Ислом, имон ва эҳсон савол кард, Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ҳама пурсишҳоро ҷавоб доданд. Дар поён Ҷибрил дар бораи қиёмат савол кард, Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْخِفَاءَ الْعُرَاءَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ)

“Касе, ки аз вай савол мешавад аз саволкунанда илми бештаре дар ин бора надорад. Ҷибрил гуфт: Пас аз нишонаҳои қиёмат барои ман сухан бигӯ. Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Ин аст, ки каниз оқояшро мезояд (модар канизи фарзандаш мегардад, вақте аз каниз фарзанд ба дунё меояд, фарзанд озод аст, зеро падараш соҳиби он каниз аст, вале модараш ҳамонгуна каниз боқи мемонад, то инки соҳибаш ӯро озод кунад) ва инсонҳои фақир, бесару сомон ва чупонҳоро мебинӣ, ки дар сохтани қаср ва биноҳои муҷалал аз ҳамдигар сабқат мегиранд” (Саҳеҳи Муслим. Ба Ҷомеул-улум вал ҳикам, саҳ 61 нигоҳ карда шавад)

Ҳазрати Ибни Аббос (р) ҷавоби Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) аз саволи Ҷибрилро чунин нақл кардааст:

(إِذَا رَأَيْتَ الْأُمَّةَ وَلَدَتْ رَبَّتَهَا أَوْ رَبَّتَهَا وَرَأَيْتَ أَصْحَابَ الشَّاءِ تَطَاوَلُوا بِالْبُنْيَانِ وَرَأَيْتَ الْخِفَاءَ الْحِيَاءَ الْعَالَةَ كَانُوا رُءُوسَ النَّاسِ فَذَلِكَ مِنْ مَعَالِمِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا)

“Ҳаргоҳ диди, ки каниз оқояшро (соҳибашро) мезояд (яъне фарзандон ба модарон амр мекунанд, ҳамонгуна, ки сайид ва оқо ба канизаш дастур медиҳад) ва инсонҳои побараҳна, муҳтоҷ ва гурусна сиёдатро дар даст мегиранд, инҳо аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат ҳастанд”.

Пурсид: эй Паёмбари Худо! инсонҳои побараҳна, муҳтоҷ ва гурусна кӣҳо ҳастанд? Фармуд: Арабҳо. (Имом Аҳмад дар Муснадаш, 1\318,319. Силсилаи аҳодиси саҳеҳа: 3\332, шумораи: 1345))

Ибни Раҷаб дар шарҳи ин ҳадис мегӯяд: Хулосаи нишонаҳои қиёмат дар ин ҳадис ин аст, ки мансабҳо ва масъулиятҳо ба ноаҳлон супурда мешавад. Ҳамонгуна, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар ҷавоби саволи касе, ки аз фаро расидани қиёмат савол кард, фармуд: Ҳаргоҳ масъулиятҳо ба ноаҳлон супурда шавад, мунтазири қиёмат бош ва ҳаргоҳ инсонҳои побараҳна, луч ва чупон, ки дар воқеъ ҷоҳил ва ситампеша ҳастанд сиёдати мардумро дар даст бигиранд ва мучиби сарват ва амвол шаванд то он ҳад, ки дар сохтани биноҳо аз ҳамдигар сабқат бигиранд, бетардид ин вазъият низоми дин ва дунёро фосид мекунад. (ба Ҷомеул-улум вал ҳикам, Ибни Раҷаб, сах: 39 нигоҳ шавад)

Мабҳаси ҳафтум: Душмании ҳамаи миллатҳо бо уммати исломӣ

Аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат ҷамъ омадан ва якҷо шудани миллати куфр алайҳи уммати исломӣ аст. Дар ҳадиси ҳазрати Савбон (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(يوشك الأمم أن تداعى عليكم كما تدعى الأكلة إلى قصعتها، فقال قائل: ومن قلة نحن يومئذ؟ قال: بل أنتم يومئذ كثير و لكنكم غناء كغناء السيل و لينزعن الله من صدور عدوكم المهابة منكم و ليقذفن الله في قلوبكم الوهن، فقال قائل: يا رسول الله و ما الوهن؟ قال حب الدنيا و كراهية الموت)

“Қариб аст миллатҳо алайҳи шумо ҳамдигарро даъват ва ҳимоят кунанд, ҳамон гуна, ки бар сари суфра ҳамдигарро барои хурдани таом даъват мекунанд. (яъне инки таҷаммуъ кардан алайҳи шумо барои онон чунон осон мешавад, ки даъват кардан ҳамдигаро бар сари суфра)

яке аз ҳозирин пурсид: Оё ин вазъият ба хотири он пеш меояд, ки теъдоди мо мусалмонон кам мешавад? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: На, шумо дар он рӯз аз ҳар замони дигар бештарин ададро хоҳед дошт, аммо шумо монанди хасу хошок беарзиш хоҳед буд. Худованд ҳайбату тарси шуморо аз дили душман берун хоҳад кард ва заъфу ваҳро бар дилҳоягон меафканад. Яке аз ҳозирин пурсид: Заъфу ваҳн чист?

Фармуд: Муҳаббати дунё ва кароҳият ва нописандидагӣ аз марг” (Бар асоси изҳороти Шайх Носириддини Албонӣ ҳадис аз ҳама тариқи ривоёт саҳеҳ аст)

Ҳадиси мазкур дар тули тарих беш аз чанд бор таҳаққуқ ёфтааст. Замоне салибиён алайҳи уммати исломӣ ҳамдаст шуда ва ҳуҷум карданд. Дар замони дигаре муғулҳо ҷаҳони исломро мавриди тохту този худ қарор доданд. Аммо ин пешгӯи дар қарни ахир ба гунае бисёр равшан ва возеҳ таҳаққуқ пайдо кардааст. Ҳамаи миллатҳои куфр, салибиён, яҳуд ва тамоми мулҳидин барои инҳидоми хилофати исломӣ даст дар дасти ҳамдигар гузошта сарзамин ва ҳукумати хилофати исломиро таҷзия карданд ва сарзаминҳои исломиро миёни худ тақсим намуданд. Фалистинро ба яҳудиён воғузур карданд, мусалмонон вазъияте бадтар аз вазъи айтом ба сари суфраи инсонҳои пасту лаим пайдо карданд ва нерӯҳои аҳриманӣ ҳамвора ҳамдигарро барои ба нобудӣ кашонидани ин уммат, макидани сарват, ба яғмо бурдани манобеъ ва ба зиллат кашонидани мардони онҳо дар талош ҳастанд. Уммати исломӣ ба гунае дучори зиллат ва пастӣ шудааст, ки касрат ва фузунии ҷамъият ҳеҷгуна суде барои он надорад. Балки бо вучуди касрат, вазъияте монанди хас ва хошок доранд ва далели ин ҳама пастӣ ва таҳқир ҳамон ваҳн (хубби дунё ва нохӯшояндии марг) аст.

Рамз ва рози иттиҳоди миллати куфр алайҳи уммати исломӣ

Инсиҷом ва иртиботи уммати исломӣ бар мабони динии худ бузургтарин монё дар баробари мақосиди шуми душманони Ислом аст, ҳарчанд макру дасисаи душманон ва қудрати онҳо хеле қавӣ ва

мустаҳкам бошад. Дар сурати ваҳдати уммати исломӣ ҳаргиз наметавонад ба мақосиди шуми худ даст пайдо кунанд. Дар ҳадисе, ки Савбон (р) онро ривоят мекунад, Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мефармояд:

(إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يُهْلِكَهَا بَسَنَةِ عَامَّةٍ وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحَ بِيَضَّتْهُمْ وَإِنْ قَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي إِذَا فَضَيْتُ قَضَاءً فَإِنَّهُ لَا يَرُدُّ وَإِنِّي أَعْطَيْتُكَ لِأُمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بَسَنَةِ عَامَّةٍ وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ يَسْتَبِيحُ بِيَضَّتْهُمْ وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ مَنْ بِأَقْطَارِهَا أَوْ قَالَ مَنْ بَيْنَ أَقْطَارِهَا حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيَسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا)

“Ман аз Парвардигорам хостам, ки умматамро дар асари қаҳт ва хушксолии умумӣ ҳалок накунад ва бар онон душмане ғайр аз худ мусаллат нагардонад, ки нобуд ва решақан карданашонро барои худ ҳалол ва мубоҳ бидонанд. Парвардигорам дар ҷавоб фармуд: Эй Муҳаммад (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ҳаргоҳ Ман тасмиме гирифтаам касе наметавонад онро баргардонад ва Ман хостаи туро мабнӣ бар адами ҳалокати уматат ба хотири қаҳтсоли фарогир ва адами мусаллат кардани бегонае, ки каёни онҳоро аз байн бибарад, пазируфтаам. Ҳатто агар тамоми мардуми рӯи замин алайҳи уммати исломӣ иттифоқ кунанд наметавонанд онҳоро аз байн бибаранд. Албатта ин замонат то замоне аст, ки уммат бо ҳам даргир нашавад ва ҳамдигарро ба асорат нагирад” (Саҳеҳи Муслим, боби “ҳалок ҳозиҳил-умма баъзуҳум бибаъз”)

Аз ҳадиси мазкур чунин бармеояд, ки ваҳдат ва инсиҷоми ин уммат танҳо муассиртарин омили ҳифозати уммат дар баробари ҳучумҳои душманон аст. Ҳаргоҳ тавони ин уммат алайҳи ҳамдигар сарф шавад ва миёни сафҳои муттаҳиди он, дудастигӣ ва хусумат буруз кунад, Худованд душманонро бар онон мусаллат мекунад, ин натиҷаи ихтилоф ва дудастигӣ аст, зеро дар чунин вазъияте тавон ва қудрати уммати исломӣ мутаваҷҷеҳи душманон намешавад балки мутаваҷҷеҳи худихо аст ва ҳамдигарро аз байн мебаранд ва ин ҳамон чизе аст, ки душманон мехоҳанд.

Мабҳаси ҳаштум: Хасф (фуруравӣ дар замин) ва қазф (партоби замин) ва масхҳое, ки Худованд ба василаи онҳо бархе аз ин умматро муҷозот мекунад.

Ба далели иртиқоби алани маъсият ва анҷом додани гуноҳ, анвои балоҳо ва гирифториҳо, монанди: Рониши (хасф) замин, партоби замин ва масх домангири ин уммат хоҳад шуд. Гуноҳоне монанди: Шаробхурӣ, пӯшидани либоси абрешимӣ барои мардон, зино, рибохорӣ, ва амсоли онҳо, ки мунҷар ба ҳалол дониستاني ҳаром ҳастанд, мучиби ин гирифториҳо мешаванд.

Дар Муъҷами Кабири Табаронӣ бо санади саҳеҳ аз Саҳл ибни Саъд (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(سَيَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ خَسْفٌ، وَقَذْفٌ، وَمَسْخٌ إِذَا ظَهَرَتِ الْمَعَارِضُ وَالْقَيْثَاتُ، وَاسْتُحِلَّتِ الْخَمْرُ)

“Ҳаргоҳ мусиқӣ ва суруду соз зиёд шуд ва шаробнӯшӣ ҳалол дониста шавад, хасф, масх ва қазф дар уммат пайдо мешавад” (Табаронӣ дар Маъҷами Кабир ва Авсат аз Абусаъид ва Тирмизӣ аз Умрон ибни Хусайн)

Ибни Моча ҳадисро бо ин лафз аз Абдуллоҳ ривоят кардааст:

(بين يدي الساعة؛ مسخ، خسف و قذف)

“Қабл аз вуқӯи қиёмат масх, хасф ва қазф ба вучӯд меоянд”

Тирмизӣ аз ҳазрати Оиша (р) чунин ривоят мекунад:

(يكون في هذه الأمة خسف و مسخ و قذف، قالت و قلت يا رسول الله. أ نهلك و فينا الصالحون؟ قال:

نعم اذا ظهرت الحبث)

“Дар ин уммат хасф, қазф ва масх рух хоҳад дод. Ҳазрати Оиша (р) мефармояд: Арз кардам, эй Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) мо ҳалок мешавем ҳоло онки миёни мо инсонҳои солиҳе вучуд доранд? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Оре, ҳаргоҳ ҳабосат ва ноҳинҷориҳо ғолиб шаванд”.

Дар ҳадиси ҳазрати Умрон (р), ки ҳаммонанди ҳадиси ҳазрати Оиша (р) аст, чунин омадааст: Шахсе савол кард, эй Паёмбари Худо

(Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ин хасф, қазф ва масх чи замоне миёни уммат рӯй хоҳад дод? Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(إذا ظهرت القينات والمعازف وشربت الخمر)

“Ҳаргоҳ занони рақоса ва музиқӣ ва созу сурур зоҳир шавад ва шароб нӯшида шавад”. (Тирмизӣ, силсилаи аҳодиси саҳеҳа: 4\293, шумораи: 1787)

Абунуайм дар ахбори Исфохон аз Ибни Аббос (р) ривоят мекунад, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд: Гурӯҳе аз ин уммат дар ҳоли шароб нӯшидан, хурдан ва бозӣ кардан, ба маймун ва хук мубаддал мегарданд. (Силсилаи аҳодиси саҳеҳа: 4\135, шумораи: 1604)

Имом Бухорӣ аз Абуомир ё Абумолик чунин ривоят мекунад, ки гурӯҳе аз уммати ман, зино кардан ва абреширо ҳалол медонанд, шароб ва музиқиро мубоҳ мекунанд, гурӯҳе наздики як парчам чамъ мешаванд, ин парчам ононро ба сӯи домҳояшон роҳнамоӣ мекунад ва онон ҳам барои дафъи ҳоҷат ба зери парчам паноҳ мебаранд ва мегӯянд: Фардо пеши мо баргардед, онҳо ҳам шабро зери парчам мегузаронанд, парчамҳо бардошта мешавад ва онон ба сурати бузина ва хук масх мешаванд. (Силсилаи аҳодиси саҳеҳа 4\135, шумораи 1604)

Аз ҷумлаи хасфҳои бузурге, ки дар наздикшавии қиёмат рух медиҳад, хасф шудани як лашкар ба пуррагӣ аст. Ҳамон гуна, ки дар ҳадисе ба ривояти Аҳмад аз Ҳумайдӣ аз Бақира ҳамсари Қаъқоъ ибни Абиҳадради Асламӣ ривоят шудааст, мегӯяд: Аз Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ки болои минбар суҳбат мекард, шундаам, ки мефармуд:

(إذا سمعتم بجيش قد خسف به قريبا، فقد أظلت الساعة)

“Эй мардум ҳаргоҳ шунидед, ки лашкаре дар замин фуру рафтааст, вақти фаро расидани қиёмат наздик шудааст” (Силсилаи аҳодиси саҳеҳа 1\139, шумораи: 91)

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар бораи баъзе маконҳо, ки дар онҳо хасф воқеъ мешавад ба уммат хабар

додааст. Дар Сунани Абудовуд бо санади саҳеҳ аз ҳазрати Анас (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(يا أنس إن الناس يمصرون أمصارا فإن مصرا منها يقال له: البصرة فإن أنت مررت بها أو دخلتها فإياك وسباخها وكلأها ونخيلها وسوقها وباب أمرائها وعليك بضواحيها فإنه يكون بها خسف وقذف ورجف وقوم يبيتون ويصبحون قردة وخنازير)

“Эй Анас, ҳамоно мардум вориди шаҳрҳо мешаванд ва шаҳре ба номи Басра ба вучӯд меояд. Агар ту аз канори он убури карди ё вориди он шуди аз манотиқи санглох, алафзор, нахлистон, бозорҳо ва даврвозаҳои ҳокимон парҳез кун. Аз хошияи он бигзар, чун дар онҷо хасф, масх ва қазф ва зилзила хоҳад омад ва гурӯҳе дар ин шаҳр шабро дар ҳоле ба субҳ мерасонанд, ки ба сурати бузина ва хук даромадаанд ва масх шудаанд” (Мишкотул-масобех 3\19, шумораи: 5433)

Мабҳаси нуҳум: Афзоиши сарват

Аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат зиёд шудани мол ва сарват аст, ба гунае, ки агар сад динор ба касе дода шавад онро андак талақӣ мекунад ва соҳиби сарват дунболи инсонҳои мустаманде мегардад то закоти молашро ба ӯ бидиҳад, вале чунин касеро намеёбад. Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) хитоб ба Авф ибни Молик, ки дар ғазваи Хайбар ширкат карда буд, фармуданд: Пеш аз вуқӯи қиёмат шаш чизро бишумор. Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) он шаш мавридро барои Авф баён фармуд ва яке аз онҳо афзоишбӣи мол ва сарват буд, ба гунае, ки агар сад динор ба касе дода шавад ба он розӣ нест. (Бухорӣ китоби “ҷиҳод” боби “мо юҳзар минал ғадри”. Ба Ҷомеул-усул 10\412 нигоҳ кунед)

Дар Саҳеҳи Муслим аз ҳазрати Абухурайра (р) ривоят шудааст, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكْثُرَ فِيكُمْ الْمَالُ فَيَفِيضَ حَتَّى يُهَمَّ رَبَّ الْمَالِ مَنْ يَقْبَلُهُ مِنْهُ صَدَقَةٌ وَيُدْعَى إِلَيْهِ الرَّجُلُ فَيَقُولُ لَا أَرَبَ لِي فِيهِ)

“Қиёмат барпо намешавад то инки сарват миёни шумо зиёд набошад ва дар наздикшавии қиёмат мол чунон зиёд мешавад, ки соҳибони сарват нигарон мешаванд, мабнӣ бар инки закоти амволашонро ба чи касоне бипардозанд. Соҳиби сарват касонеро барои адои закот садо мекунад, аммо онҳо мегӯянд: Мо ниёзе ба закот ва садақа надорем” (Саҳеҳи Бухорӣ, китоби чиҳод)

Аз Ҳориса ибни Ваҳаб (р) нақл шудааст, ки мегӯяд: Аз Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) шунидам, ки мефармуданд:

(تَصَدَّقُوا فَيُوشِكُ الرَّجُلُ يَمِثِّي بِصَدَقَتِهِ فَيَقُولُ الَّذِي أُعْطِيَهَا لَوْ حِثَّنَا بِهَا بِالْأَمْسِ قَبْلُهَا فَأَمَّا الْآنَ فَلَا حَاجَةَ لِي بِهَا فَلَا يَجِدُ مَنْ يَقْبَلُهَا)

“Садақа ва закот бидиҳед, наздик аст замоне фаро расад, ки инсон закоти амволашро бардошта дунболи касоне биравад, ки закоташро бипазирад, фақир дар хитоб ба ӯ мегӯяд: Агар ин закотро дирӯз ба мо методии онро мепазирuftем, аммо имрӯз ниёзе ба он надорем. Дар натиҷа соҳиби мол касеро пайдо намекунад, ки закоташро бигирад” (Саҳеҳи Бухорӣ, китоби чиҳод)

Чунин бармеояд, ки ин вазъият дар замонҳои мухталифе пеш меояд. Дар гузашта дар даврони хилофати ҳазрати Умар ибни Абдулазиз таҳаққуқ ёфта аст. Яъқуб ибни Суфён дар тарихи худ аз тариқи Умар ибни Усайд ибни Абдурраҳмон ибни Зайд ибни Хатоб чунин мегӯяд: Савганд ба зоти ягонаи Худованд, Умар ибни Абдулазиз реҳлат накард то инки инсон бо мол ва сарвати худ назди мо меомад, яъне моли зиёдро назди мо меовард ва мегуфт: Ин молро ба фақирон ва ба ҳар масрафе, ки салоҳ медонед, сарф кунед. Назди мо мемонд аммо чун касеро намеёфт бармегашт. Умар ибни Абдулазиз мардумро мустағнӣ карда буд. (Фатҳул-борӣ 13\83)

Дар боби тазкираи Имом Маҳдӣ ба баёни аҳодиси мабнӣ бар инки халифаи мусалмонон пулҳоро ношумурда ва бо мушт ба дигарон медиҳад, хоҳем пардохт ва дар боби тазкираи ҳазрати Исо (а) ба баёни аҳодиси воридшуда перомуни касрати амвол низ баҳс хоҳем кард.

Мабҳаси даҳум: Салом гуфтан ба ошноён, густариши тиҷорат ва қатъи силаи раҳм

Имом Аҳмад дар муснади худ бо санади саҳеҳ аз ҳазрати Абдуллоҳ ибни Масъуд (р) ривоят мекунад ва мегӯяд: Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(إن بين يدي الساعة تسليم الخاصة وفسو التجارة، حتى تعين المرأة زوجها على التجارة وقطع الأرحام و
شهادة الزور و كتمان شهادة الحق)

“Пеш аз вукӯи қиёмат умури зер ривоч пайдо мекунанд: Салом гуфтан ба афроди хоса, густариш пайдо кардани тиҷорат, ҳатто зан дар амри тиҷорат шарикӣ шаванд шуда ва ӯро ёрӣ мекунад, қатъи силаи раҳм, гувоҳии дурӯғин ва китмони гувоҳии ростин” (Силсилаи аҳодиси саҳеҳа, 2\250, шумораи: 647)

Манзур аз таслими хоса ин аст, ки мусалмонон фақат ба касоне салом медиҳанд, ки онҳоро мешиносанд. Чунончи дар ҳадиси дигар омадааст: Аз ҷумлаи нишонаҳои қиёмат ин аст, ки салом фақат ба касоне дода мешавад, ки ошно бошанд ва дар ривояти дигар омадааст: Агар ба касе салом гуфта шавад, сирфан ба хотири ошноӣ аст.

Ҳамаи баёноти Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) дар ин ҳадис таҳаққуқ ёфта ва дар асре, ки мо дар он зиндагӣ мекунем ин умур ба таври густарда мушоҳида мешавад.

Мабҳаси ёздаҳум: Халал дар миқёсу меъёрҳо

Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармудааст, ки дар миқёсу меъёрҳо пеш аз вукӯи қиёмат халал ворид мешавад. Масалан сухани дурӯғгӯён пазируфта мешавад ва қавли ростгӯён қобили қабул нест, инсонҳои хиёнаткор дар амвол ва аъроз амин шумурда мешаванд, вале инсонҳои амин хоин ва муттаҳам ба ҳисоб меоянд, инсонҳои беарзиш ва сатҳӣ дар қазоё ва масоили муҳими омаи мардум сухан мегӯянд, дидгоҳи заъф ва беарзишро ироа медиҳанд ва мардумро ба бироҳа мекашонанд. Имом Аҳмад, Ибни Моҷа ва Ҳоким аз ҳазрати Абухурайра (р) чунин нақл мекунанд, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(سيأتي على الناس سنوات خداعات يصدق فيها الكاذب ويكذب فيها الصادق ويؤمن فيها الخائن و
يخون فيها الأمين وينطق فيها الرويبضة. قيل: وما الرويبضة؟ قال: الرجل التافه يتكلم في أمر العامة)

“Солҳои фиребанда бар мардум хоҳанд омад, инсонҳои дурӯғгӯ тасдиқ карда мешаванд, хиёнаткорон амин шумурда мешаванд ва рувайбиза суҳан мегӯянд. Пурсиданд: рувайбиза кист? Фармуданд: инсонҳои паст, ки дар бораи умури оммаи мардум суҳан мегӯянд” (Силсилаи аҳодиси саҳеҳа: 4\508, шумораи: 1887)

Ҳар кас бо нигоҳи амиқ ҷомеаи ҷаҳонӣ, ки мо дар он зиндагӣ мекунемро мавриди таҳқиқ ва баррасӣ қарор диҳад, мутаваҷҷеҳ мешавад давроне, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ барӯ бод) онро ба тасвир кашидааст фаро расидааст. Дурӯғгӯён аз куффор ва мушрикони, ки бунгоҳҳои хабарӣ ва расонаҳои гурӯҳиро дар ихтиёр доранд, суҳанон ва шоеъапароканиҳояшон пазируфта ва тасдиқ мешаванд. Аммо аҳли сидқ ва адл тақзиб мегарданд. Уммати исломӣ амволи худро дар бонкҳо ва дар ихтиёри кофирони хиёнаткор месупоранд ва онро дар ин муомила амин медонанд ва мусалмонон хиёнат мекунанд ва дар ин хусус амин шумурда намешаванд ва мебинем, ки дар қазияҳои ҷаҳонӣ инсонҳои фоқиди арзишҳои ахлоқӣ суҳан мегӯянд ва қиёдати оммаро роҳбароне дар даст гирифтаанд, ки бо роҳбарии беҳирадонаи худ мумкин аст тамоми башараиятро ба нобудӣ бикашонанд.

Мабҳаси дувоздаҳум: Пулисҳо дар охири замон мардумро шаллоқ мезананд.

Дар охири замон зулму ситам зиёд мешавад, ҳатто мардоне, ки масъулияти амният ва ҷилавгирӣ аз ситам ва ситамкоронро бар уҳда доранд, даст ба ғасод мезананд, агар онҳо мутаҳаввил шуда ва золим гарданд, пушти бандагонро мавриди зарбаҳои тозиёна ва шаллоқ қарор медиҳанд. Ин пешгӯӣ имрӯз таҳаққуқ ёфта дар кишварҳои исломӣ бисёр мушоҳида мешавад.

Аҳмад, Ҳоким ва Табаронӣ дар Кабир бо санади саҳеҳ аз Абуумома ривоят кардаанд, ки Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуданд:

(يكون في هذه الأمة في آخر الزمان رجال معهم سيّاط كأنها أذنان البقر، يغدون في سخط الله و يروحون في غضبه)

“Дар охири замон мардоне, ки тозиёнаҳое монанди думи говҳо дар даст гирифтаанд, ба вучӯд меоянд. Ин гуна афрод дар норохатии Худованд субҳ мекунанд ва дар ғазаб ва хашми Худованд рӯзашонро сипарӣ мекунанд” (Силсилаи аҳодиси саҳеҳа: 14\517, шумораи: 1893)

Ин ҷараён дар Саҳеҳи Муслим низ ба шарҳи зер омадааст: Абухурайра мегӯяд: Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) фармуд:

(صَنَفَانِ مِنَ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سَيِّاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَالسِّيَاطِ عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَخْرُجْنَ مِنْهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا)

“Ду гурӯҳ аз аҳли дӯзах ҳастанд, ки хануз ман онҳоро надидаам (яъне дар замони Паёмбари Худо (Салому дуруди Аллоҳ бар ӯ бод) ба вучӯд наомаданд) гурӯҳи аввал касоне ҳастанд, ки тозиёнаҳое монанди думи гов дар даст доранд ва мардумро мавриди лату куб қарор медиҳанд, гурӯҳи дуввум заноне, ки ба зоҳир либос пӯшидаанд аммо бараҳна ҳастанд, мардумро ба сӯи худ ҷазб мекунанд ва худ низ ба сӯи бегонагон гароиш доранд, мӯйҳояшонро монанди кӯҳони шутур месозанд. Ин гуна хонумҳо на дохили биҳишт мешаванд ва на бӯи биҳишт ба машомашон мерасад, ҳоло онки бӯи биҳишт аз фарсахҳо бӯяш мерасад. (Саҳеҳи Муслим: 4\1680, шумораи: 2128)

